

Revisjoner i realregnskapet

Hovedrevisjonen 2024

Trude Nygård Evensen (red.)

TALL

SOM FORTELLER

NOTATER / DOCUMENTS

2025/41

I serien Notater publiseres dokumentasjon, metodebeskrivelser, modellbeskrivelser og standarder.

© Statistisk sentralbyrå

Publisert: 19. desember 2025

ISBN 978-82-587-2061-1 (elektronisk)

ISSN 2535-7271 (elektronisk)

Standardtegn i tabeller	Symbol
Ikke mulig å oppgi tall Tall finnes ikke på dette tidspunktet fordi kategorien ikke var i bruk da tallene ble samlet inn.	.
Tallgrunnlag mangler Tall er ikke kommet inn i våre databaser eller er for usikre til å publiseres.	..
Vises ikke av konfidensialitetshensyn Tall publiseres ikke for å unngå å identifisere personer eller virksomheter.	:
Desimaltegn	,

Forord

Et samlet nasjonalregnskapssystem omfatter flere delregnskaper, der ulike delregnskaper publiseres separat, men der tabellsettene skal være innbyrdes konsistente. Om lag hvert femte år publiseres resultatet av en hovedrevisjon, der nivå tall revideres som et resultat av å ta inn nye definisjoner, klassifikasjoner, nytt statistikkgrunnlag eller metoder, og der også tallserier bakover i tid endres for at det ikke skal oppstå brudd i seriene. Hovedrevisjonen av finansregnskapet, fordringer og gjeld overfor utlandet og offentlig forvaltnings fordringer og gjeld ble etter planen publisert i desember 2024. Hovedrevisjonen av andre delregnskap ble utsatt ett år og publiseres i november og desember 2025 samt i januar 2026.

Dette notatet omtaler revisjoner i nasjonalregnskapets realregnskap, som publiseres med statistikknavn nasjonalregnskap. Notatet omtaler vesentlige endringer og dokumenterer årsaker til endringer. På noen områder følges dette notatet senere opp med publisering av mer detaljerte dokumentasjonsnotater. Målgruppe for notatet er brukere av nasjonalregnskap som har behov for inngående innsikt i beregningene.

Flere seksjoner i Statistisk sentralbyrå er direkte eller indirekte involvert i arbeidet med nasjonalregnskapet, enten gjennom arbeid med nasjonalregnskap direkte, eller ved leveranse og dialog om tallgrunnlag som leveres til nasjonalregnskapet. Mange personer som har vært involvert i arbeidet med hovedrevisjonen har også vært involvert i arbeidet med dokumentasjon og omtale av revisjonen. Trude Nygård Evensen, som også har ledet arbeidet med [hovedrevisjonen 2024](#), har vært redaktør.

Statistisk sentralbyrå, 10.12.2025

Lasse Sandberg

Sammendrag

Publisert nasjonalregnskap skal til enhver tid utarbeides i tråd med internasjonale prinsipper, definisjoner og metoder, og være basert på det som finnes av tilgjengelig oppdatert statistikk og annen informasjon. Nasjonalregnskapet er basert på nær sagt «all» økonomisk statistikk, regnskapsinformasjon, prisindekser, lønn- og sysselsettingsstatistikk og mye annen informasjon, som settes sammen i et samlet regnskapssystem der ulike deler av nasjonalregnskapet skal stemme overens. Endelig nasjonalregnskap, som er basert på det mest omfattende statistikkgrunnlaget tar tid å utarbeide og er for publisering nær 2 år etter beregningsårets utløp. I mellomtiden utarbeides og publiseres foreløpige tall, basert på sammenhengene i siste endelig årsregnskap og indikatorer for utviklingen i deler av økonomien. Foreløpige tall oppdateres etter hvert som det foreligger mer oppdatert grunnlagsstatistikk. I en løpende publiseringssyklus legges det stor vekt på at utviklingen i tallseriene skal være best mulig. Det gjør det vanskelig løpende å innarbeide ny statistikk, nye metoder eller nye prinsipper som kan endre nivåer vesentlig og forårsake brudd i seriene. I stedet gjennomføres periodiske *hovedrevisjoner* der tallseriene revideres samtidig. Eurostat, EUs statistikkbyrå, anbefaler at det gjennomføres en slik hovedrevisjon om lag hvert femte år, noe vi har fulgt opp i Norge. Det var lagt opp til publisering av en koordinert hovedrevisjon i alle land i EU og EØS i 2024. Et samlet nasjonalregnskapssystem består av flere delregnskaper, som publiseres som separate statistikker. Høsten 2024 ble det imidlertid besluttet å utsette publiseringen av [hovedrevisjonen 2024](#) for vesentlige deler av nasjonalregnskapet i Norge med ett år. Hovedrevisjonen av realdelen av nasjonalregnskapet (publiseres som [nasjonalregnskap](#) på ssb.no) ble publisert 26. november 2025. Dette notatet gir en oversikt over årsaker til revisjoner i nasjonalregnskapets realregnskap.

Som et resultat av arbeidet med hovedrevisjonen oppjusteres nivå og utvikling i verdiskaping i Norge. Nivået på samlet BNP revideres opp med 3,5 prosent for beregningsåret 2022, mens BNP Fastlands-Norge oppjusteres med 5,1 prosent. Den største enkeltrevisjonen er knyttet til husholdningenes beregnede produksjon av boligtjenester fra egne boliger. Den oppjusteres med 149 milliarder kroner, tilsvarende 70 prosent. Denne produksjonen går i sin helhet til konsum i husholdningene, som dermed øker tilsvarende.

Årlig volumvekst i BNP Fastlands-Norge revideres opp med i snitt 0,3 prosent i perioden 2000-2022. På den annen side er nivået på sysselsetting og timeverk revidert noe ned, noe som innebærer at nasjonen er noe mer produktiv enn tallene tidligere har vist, og at produktivitetsveksten er noe høyere.

Forkortelser i notatet

Forkortelse	Fullt navn	Første omtale i dokumentet
BNP	Bruttonasjonalprodukt	Sammendrag (side 4–5)
BNI	Bruttonasjonalinntekt	Avsnitt 1.1
SNA	System of National Accounts	Avsnitt 1.1
ESA	European System of National and Regional Accounts	Avsnitt 1.1
SF	Statistisk foretak	Avsnitt 2.1
NØKU	Næringenes Økonomiske Utvikling	Avsnitt 2.1
BoF	Bedrifts- og foretaksregisteret	Avsnitt 2.1
EBS	European Business Statistics	Avsnitt 2.1
HR2024	Hovedrevisjonen av nasjonalregnskapet 2024	Avsnitt 2.1
FORT	Forsikringsselskapenes offentlige regnskaps- og tilsynsrapportering	Avsnitt 1.2
PORT	Pensjonskassenes offentlige regnskaps- og tilsynsrapportering	Avsnitt 1.2
IFRS	International Financial Reporting Standards	Avsnitt 2.8
NGAAP	Norwegian Generally Accepted Accounting Principles	Avsnitt 2.8
FISIM	Financial Intermediation Services Indirectly Measured	Avsnitt 2.8
AKU	Arbeidskraftundersøkelsen	Avsnitt 2.9
NAV	Arbeids- og velferdsetaten	Avsnitt 1.1
DFØ	Direktoratet for forvaltning og økonomistyring	Avsnitt 1.1
BFJ	Budsjettnemnda for jordbruket	Avsnitt 2.10
KOSTRA	Kommune-Stat-Rapportering	Avsnitt 3
COICOP	Classification of Individual Consumption According to Purpose	Avsnitt 1.2
COFOG	Classification of the Functions of Government	Avsnitt 1.1
IMF	International Monetary Fund	Avsnitt 1.1

Innhold

Forord	3
Sammendrag	4
Forkortelser i notatet	5
1. Bakgrunn og oversikt	7
1.1. Kort om nasjonalregnskapet og revisjonssyklus	7
1.2. Oversikt over viktigste årsaker til revisjoner	8
1.3. Oversikt over hovedresultater	9
1.4. Innholdet i notatet	11
2. Årsaker til revisjoner i næringstall	12
2.1. Implementering av strukturstatistikk med statistisk foretaksenhet	12
2.2. Innpassing av strukturstatistikk for næringshovedområdene undervisning, helse og omsorg og kultur, underholdning og fritidsaktiviteter	14
2.3. Andre tilpasninger ved bruk av statistikken	15
2.4. Investeringer i juridiske enheter som ikke fanges opp i NØKU	16
2.5. Investeringer med skattemessige lineære avskrivninger	19
2.6. Investeringer i bolig, andre bygg og anlegg	20
2.7. Produksjon av boligtjenester	20
2.8. Implementering av endret statistikk og metoder knyttet til finansielle næringer	21
2.9. Sysselsetting og lønnskostnader	23
2.10. Andre årsaker til endringer i næringstall	25
3. Aktivitet og konsum i offentlig forvaltning	26
4. Revisjon av tallstørrelser for ideelle organisasjoner innen næringshovedområdene P, Q og R	30
4.1. Bakgrunn	30
4.2. Nye beregninger	30
5. Husholdningenes konsum	33
5.1. Endret gruppering av husholdningens konsum	33
5.2. Andre årsaker til revisjoner	34
6. Eksport og import	36
7. Revisjon av tilbakegående tallserier	38
8. Fra foreløpig til endelig regnskap for 2023	40
8.1. Fra foreløpig til endelig nasjonalregnskap	40
8.2. Revisjoner i import og eksport	41
8.3. Revisjoner i innenlandske sluttanvendelser	41
8.4. Revisjoner i bruttoprodukt i næringene	41
8.5. Revisjoner i lønnskostnader og utførte timeverk	42
9. Usikkerhet og framtidige revisjoner	44
9.1. Usikkerhet i beregningene	44
9.2. Lagerendringer og statistiske avvik	45
9.3. Eksterne vurderinger av det norske nasjonalregnskapet	46
9.4. Neste hovedrevisjon	46
Referanser	48

1. Bakgrunn og oversikt

1.1. Kort om nasjonalregnskapet og revisjonssyklus

Nasjonalregnskapet er basert på nær sagt «all» økonomisk statistikk, regnskapsinformasjon, prisindekser, lønn og sysselsettingsstatistikk og mye annen informasjon, som settes sammen i et samlet regnskapssystem der ulike deler av nasjonalregnskapet skal stemme overens. Mange størrelser beregnes ved hjelp av motpartsregninger, og det er også innslag av imputeringer for ikke-observerbare størrelser. Definisjoner, sammenhenger og beregningsmetoder er basert på internasjonale prinsipper i *System of National Accounts* (SNA, der gjeldende versjon er 2008 SNA) og *European System of National and Regional Accounts* (ESA, der gjeldende versjon er ESA 2010). Denne Europeiske forordningen er også lovgivende for Norge som et EØS-land¹. I tillegg finnes tilhørende manualer for utenriksregnskap, inntekter og utgifter for offentlig forvaltning, og en rekke håndbøker.

Publisering av nasjonalregnskapet følger en fast publiserings- og revisjonssyklus. Mye av statistikkgrunnlaget er basert på administrative data, som for eksempel innleverte oppgaver til Skatteetaten, tolldokumentasjon, arbeidsgivers innrapportering til NAV og DFØs statsregnskap. Det tar derfor tid før alt tallgrunnlaget er klart og overlevert til nasjonalregnskapet. Videre beregning og sammenstilling av alle opplysningene i et nasjonalregnskapssystem er også en prosess som tar noe tid. Endelig nasjonalregnskap publiseres i år t+2 (endelige tall for regnskapsåret 2023 publiseres i november 2025).

I mellomtiden utarbeides og publiseres foreløpige tall, for år, kvartal, og for enkelte størrelser i økonomien også månedstall. Foreløpige tall er basert på samme definisjoner og prinsipper, men beregningsmetoden er enklere. Kort nevnt foretas det mer automatiserte beregninger som dels er basert på sammenhengene i siste endelige årsregnskap og dels basert på oppdaterte indikatorer for utviklingen i deler av økonomien. Foreløpige tall revideres og oppdateres etter hvert som det foreligger mer oppdatert grunnlagsstatistikk.

Tabellen nedenfor viser løpende publiseringssyklus for nasjonalregnskapstall, årlig og kvartalsvis. Det har vært noe variasjon i om endelig regnskap for år t-2 publiseres i august eller november, men de siste årene har denne publiseringen vært lagt til november. I tillegg til det som er oppgitt i tabellen vil månedlige tall publiseres ca. 40 dager etter månedens utløp. I mai år t (som er sammenfallende med KNR for 1. kvartal), vil alle måneder også i t-1 i teorien kunne bli revidert. Etter mai år t er det bare månedstall for inneværende år som er gjenstand for revisjon.

Publiseringssyklus for kvartalsvise og årlige nasjonalregnskapstall

Publiserings- tidspunkt:	Tall for 1. kv. år t	Tall for 2. kv år t	Tall for 3. kv år t	Tall for 4.kv år t
Mai år t	Første publisering Revidert 4 for t-1	Revidert 3 for år t-1	Revidert 2 for år t-1	Revidert 1 for år t-1
August år t	Revidert 1 Revidert 5 for år t-1 Endelig for år t-2	Første publisering Revidert 4 for år t-1 Endelig for år t-2	Revidert 3 for år t-1 Endelig for år t-2	Revidert 2 for år t-1
November, år t	Revidert 2	Revidert 1	Første publisering	Endelig for år t-2
Februar, år t	Revidert 3 for år t-1	Revidert 2 for år t-1	Revidert 1	Første publisering for år t-1

¹ Forordning (EU) 2023/734.

Publisert nasjonalregnskap skal til enhver tid utarbeides i tråd med internasjonale prinsipper, definisjoner og metoder, og være basert på det som finnes av tilgjengelig oppdatert statistikk og annen informasjon. Det er flere årsaker til at det med jevne mellomrom vil være behov for å revidere også det vi omtaler som «endelige tall», som hvis:

- Internasjonale prinsipper eller definisjoner endres, blant annet for å hensynta endringer i økonomien
- Det foreligger ny statistikk eller informasjon som gir et annet resultat enn tidligere statistikkgrunnlag
- Endringer i metode, for eksempel som følge av nye anbefalinger
- Det avdekkes feil i tidligere beregnede tallstørrelser

En viktig funksjon for nasjonalregnskapet, er å kunne analysere utvikling over tid. Endringsrater er derfor ofte vel så viktige som nivået i tallstørrelsene. En prøver derfor å unngå å foreta endringer som endrer nivå og dermed forårsaker brudd i seriene i en løpende publiseringssyklus. I stedet gjennomføres periodiske *hovedrevisjoner* der tallseriene revideres samtidig.

Eurostat, EUs statistikkbyrå, anbefaler at det gjennomføres en slik hovedrevisjon om lag hvert femte år (se Eurostat 2019). I Norge har vi fulgt denne anbefalingen og det er tidligere utført syv hovedrevisjoner av nasjonalregnskapet, i tillegg til enkelte mellomrevisjoner. Det var lagt opp til publisering av en koordinert hovedrevisjon i alle land i EU og EØS i 2024. Høsten 2024 ble det imidlertid besluttet å utsette publiseringen av hovedrevisjonen 2024 for vesentlige deler av nasjonalregnskapet i Norge med ett år. Hovedrevisjonen av øvrige deler av nasjonalregnskapet publiseres i november og desember 2025.

Dette notatet gir en oversikt over årsaker til revisjoner i nasjonalregnskapets realregnskap (publiseres som [nasjonalregnskap](#) på ssb.no).

1.2. Oversikt over viktigste årsaker til revisjoner

De viktigste endringene i hovedrevisjonen 2024 som publiseres nå er knyttet til:

- Ny konsumklassifisering (COICOP2018)
- Nytt statistikkgrunnlag, herav blant annet
 - o Implementering av statistisk foretak i Bedrifts- og foretaksregisteret (BoF) og strukturstatistikk (NØKU)
 - o Ny strukturstatistikk for hovednæringsområdene P (undervisning), Q (helse og omsorg) og R (kultur, underholdning og fritidsaktiviteter)
 - o Ny forbruksundersøkelse
 - o Omkodinger knyttet til omlegginger av statistikk for finansielle tjenester, [FORT](#) og [PORT](#)
- Metodeendringer – herav nye beregninger av boligjenester for husholdningenes selveide boliger (imputerte leier) i tråd med Eurostats anbefalinger.
- Endringene knyttet til ideelle organisasjoner er dels en følge av opprydning i populasjonen ved avgrensning av markedsrettet aktivitet ved etablering av ny statistikk for næringshovedområdene P, Q og R, og dels ny beregningsmetode. Endret avgrensning mellom markedsrettet aktivitet og ideelle organisasjoner har også medvirket til en føringsendring av enkelte betalinger fra offentlig forvaltning til enheter som yter tjenestene – og som påvirker offentlig konsum.
- Det har vært gjennomført ulike utredninger for å finne årsaker til avvik mellom samlet tilgang og anvendelse i statistikkgrunnlaget til nasjonalregnskapet. Disse har ført til noen justeringer, spesielt av bruttoinvesteringer i fast kapital, som har redusert lagerendringer og statistisk avvik i forhold til tidligere regnskap.

Ved tilbakeregning beholdes i hovedsak tidligere beregnede vekstrater, siden ny statistikk og metoder i liten grad gir informasjon om utviklingen bakover. De fleste revisjonene skyldes imidlertid endringer i kildegrunnlag eller beregningsopplegg som ble tatt i bruk på et bestemt tidspunkt. I disse tilfellene føres revisjonen tilbake til dette tidspunktet, og det fører til at vekstratene fra dette året og fram til 2022 endres. Samlet er effekten at den årlige volumveksten i BNP Fastlands-Norge revideres opp med i snitt 0,3 prosent i perioden 2000-2022.

1.3. Oversikt over hovedresultater

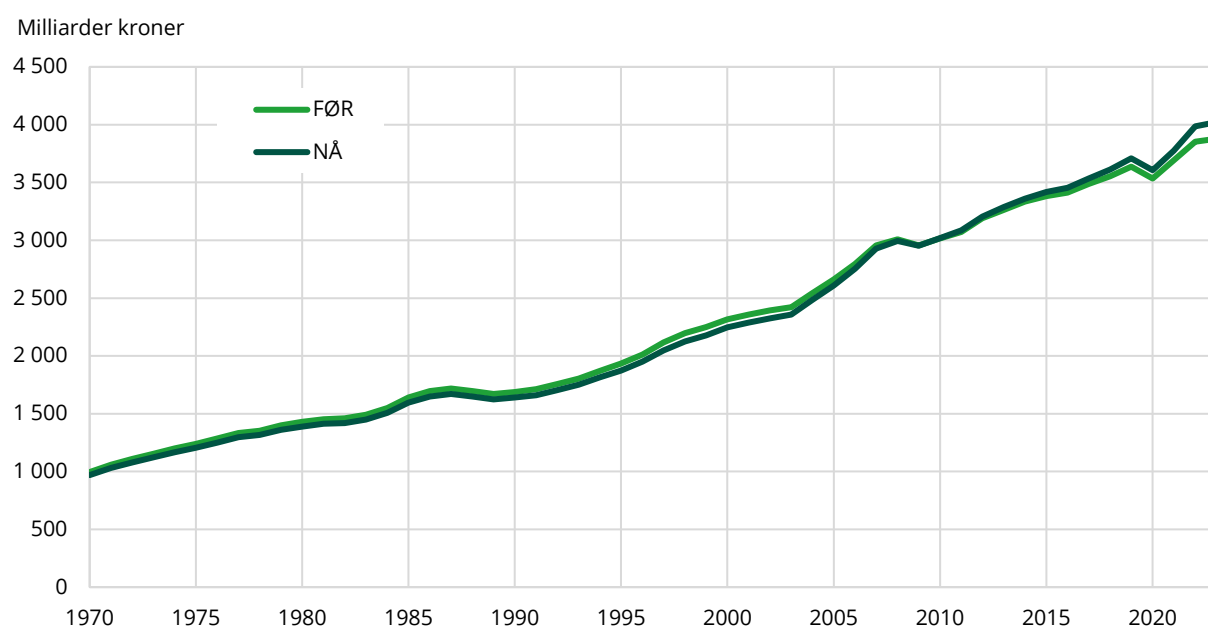
Som et resultat av arbeidet med hovedrevisjon [oppjusteres nivå og utvikling i verdiskaping i Norge](#). Nivået på samlet BNP revideres 3,5 prosent opp for året 2022, mens BNP Fastlands-Norge oppjusteres 5,1 prosent. Tabell 1.1. gir en oversikt over revisjonen i sentrale makroøkonomiske størrelser. Den største enkeltrevisjonen er knyttet til husholdningenes beregnede produksjon av boligjenester fra egne boliger. Den oppjusteres med 149 milliarder kroner, tilsvarende 70 prosent. Denne produksjonen går i sin helhet til konsum i husholdningene, som dermed øker tilsvarende. En sentral endring knyttet til husholdningenes konsum er innarbeidingen av en oppdatert internasjonal standard for konsumgruppering (COICOP 2018). Dette påvirker ikke konsumet totalt, men gir en omgruppering i forhold til tidligere. For øvrig er samlet konsum i husholdningene revidert noe opp også utenom oppjusteringen av boligjenester, noe som har sammenheng med innarbeiding og vurdering av annet statistikkgrunnlag.

Konsumet i ideelle organisasjoner er revidert ned med 4,1 prosent, noe som henger sammen med en oppjustering i markedsrettet aktivitet innen undervisning (P), helse og omsorg (Q) samt kultur, underholdning og fritidsaktiviteter (R). Samme endring knyttet til P, Q og R gir også noen føringsendringer for utgifter i offentlig forvaltning som er en sentral medvirkende årsak til revisjonene i vi ser for offentlig konsum.

Tabell 1.1 Makroøkonomiske hovedstørrelser før og etter revisjon. Milliarder kroner, løpende priser, og millioner utførte timeverk

	Ny	Gammel	Revisjon	Revisjon i prosent
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner	2 026	1 857	170	9,1
Konsum i husholdninger	1 921	1 747	174	10,0
Varekonsum	817	838	-21	-2,5
Tjenestekonsum	1 036	841	195	23,1
Konsum i ideelle organisasjoner	105	110	-4	-4,1
Konsum i offentlig forvaltning	1 046	1 035	11	1,1
Bruttoinvestering i fast realkapital	1 159	1 053	106	10,0
Fastlands-Norge utenom offentlig forvaltning	703	621	82	13,2
Næringer	462	383	79	20,6
Industri og bergverk	69	53	16	30,1
Lagerendring og statistiske avvik	87	160	-73	-45,8
Eksport i alt	3 180	3 182	-2	-0,1
Tradisjonelle varer (eksport)	632	632	0	0
Tjenester (eksport)	520	522	-2	-0,3
Import i alt	1 563	1 554	9	0,6
Tradisjonelle varer (import)	1 003	1 004	-1	-0,1
Tjenester (import)	507	497	10	2,1
Bruttonasjonalprodukt, markedsverdi	5 935	5 733	202	3,5
Bruttonasjonalprodukt Fastlands-Norge, markedsverdi	3 865	3 679	186	5,1
Bruttoprodukt, basisverdi Fastlands-Norge utenom offentlig forvaltning	2 659	2 469	190	7,7
Industri og bergverk	290	287	4	1,3
Boligtjenester	326	190	136	71,5
Offentlig forvaltning	781	785	-3	-0,4
Tjenester ekskl. boligtjenester	1 502	1 454	48	3,3
Utførte timeverk, lønnstakere og selvstendige, i alt	4 122,3	4 165,5	-43,2	-1,0
Utførte timeverk, lønnstakere og selvstendige, Fastlands-Norge	4 074,9	4 089,6	-14,7	-0,4

Årlig volumvekst i BNP Fastlands-Norge revideres opp med i snitt 0,3 prosent i perioden 2000-2022. På den annen side er nivået på sysselsetting og timeverk revidert noe ned, noe som innebærer at nasjonen er noe mer produktiv enn tallene tidligere har vist, og at produktivitetsveksten er noe høyere.

Figur 1.1 Bruttonasjonalprodukt Fastlands-Norge, markedsverdi. Faste 2023-priser (milliarder kr)

1.4. Innholdet i notatet

Sist publiserte endelig nasjonalregnskap før hovedrevisjonen var for statistikkårgangen 2022. For år, kvartaler og måneder etter 2022 (t.o.m. tall for 2. kvartal 2025) forelå kun foreløpige tall. Som nevnt revideres foreløpige tall som del av en løpende publiserings- og revisjonssyklus, etter hvert som det foreligger et mer omfattende statistikkgrunnlag. Det innebærer at oppstillinger av revisjoner knyttet til hovedrevisjoner er for året 2022. Kapittel 2-6 omtaler årsaker til og omfanget av revisjoner for ulike deler av økonomien.

Beregninger for tidligere årganger, 1970-2021, er ikke foretatt på samme detaljerte måte som for 2022, men er mer mekaniske og på et mer overordnet nivå. Beregningene av tidsseriene bakover er omtalt i kapittel 7.

Som del av publiseringen 26. november 2025 inngår også oppdaterte endelige tall for 2023. Revisjoner i 2023-årgangen er dels knyttet til endringene som er gjennomført som del av hovedrevisjonen, og dels en følge av overgang fra foreløpige beregninger til bruk av et endelig tallgrunnlag som i en ordinær årlig oppdatering. Revisjoner i tall for 2023 omtales i kapittel 8.

I kapittel 9 omtales utsikkerhet i nasjonalregnskapstallene.

Videre omfatter publisering av hovedrevisjonen 26. november 2025 også reviderte foreløpige tall for kvartalene i 2024 og t.o.m. 2. kvartal 2025, samt oppdaterte tall for 3 kvartal 2025. Disse tallene omtales ikke i dette notatet.

2. Årsaker til revisjoner i næringstall

2.1. Implementering av strukturstatistikk med statistisk foretaksenhet

Statistisk foretak (SF)

Strukturstatistikk, i Norge publisert med statistikknavn [Næringenes Økonomiske Utvikling \(NØKU\)](#) er en sentral del av tallgrunnlaget til årlig nasjonalregnskap. Omfang, definisjon og krav om rapportering av statistikken til Eurostat er spesifisert i EUs forordning for næringslivsstatistikk (European Business Statistics, EBS)². Publisering av statistikken i Norge omfatter markedsrettet aktivitet i ikke-finansielle foretak og aktivitet i husholdningssektoren som er markedsrettet (selvstendige mv.). I henhold til Eurostats forordning skal tall i statistikken i hovedsak være basert på den statistiske enheten foretak. *Statistisk foretak (SF)* samsvarer ikke nødvendigvis med juridisk enhet, og Eurostat har skjerpet krav om gjennomgang av konsernstrukturer for å identifisere og opprette SF i Statistisk sentralbyrås Bedrifts- og foretaksregister (BoF) og i strukturstatistikk. NØKU tok i bruk SF som statistisk enhet i statistikken f.o.m. regnskapsåret 2022³. Et viktig delmål i samband hovedrevisjonen av nasjonalregnskapet 2024 (HR2024) var derfor å innarbeide strukturstatistikk (NØKU⁴) basert på ny SF.

Et SF er enten lik en juridisk enhet, slik denne er registrert i Brønnøysundregistrene og definert i norsk lovverk, eller det kan være en sammensetning av to eller flere juridiske enheter innen samme konsern. Ved sammensetning av juridiske enheter til ett statistisk foretak konsolideres transaksjoner mellom juridiske enheter definert som hjelpeforetak til annen aktivitet innad i konsernet og den juridiske enheten som hjelpeforetaket slås sammen med. I registeret og i statistikken ble tidligere alle juridiske enheter behandlet som separate foretak hver for seg. Et SF trenger imidlertid ikke å omfatte et helt konsern eller delkonsern. I en globalisert verden er det mange konserner med juridiske enheter i ulike land. Nasjonal statistikk skal imidlertid alltid beskrive nasjonal økonomi. Et SF må derfor være nasjonalt avgrenset.

Nasjonalregnskapets tall for næringslivet bygger på bedrift som statistisk enhet. Et foretak består av en eller flere bedrifter, der foretakene deles opp i bedrifter som skal drive lik aktivitet og være geografisk plassert på samme sted⁵. I leveransen av NØKU-tall til nasjonalregnskapet er tall for foretak fordelt på bedrifter. Reviderte tall for foretak innebærer også reviderte tall til fordeling på bedrifter⁶.

Isolert sett innebærer innarbeiding av strukturstatistikk basert på SF i nasjonalregnskapet at tall for produksjon og produktinnsats reduseres med samme verdi, slik at bruttoproduktet for juridiske enheter som inngår i et SF forblir uendret. Tall for lønnskostnader og netto næringsskatter skal i prinsippet heller ikke påvirkes, og heller ikke tall for kapitalslit. Dermed skal også driftsresultatet være upåvirket. Ved beregning av tall for investeringer, skal i prinsippet også eventuelle transaksjoner knyttet til overføring (kjøp og salg) av kapital mellom de juridiske enhetene i foretaket konsolideres ut, men også her slik at bruttoinvesteringer i fast kapital forblir upåvirket. Effekten av

² Europaparlament- og rådsforordning (EU) 2019/2152 av 27. november 2019 om europeisk næringslivsstatistikk (EBS).

³ For årgangen 2022 (og en mindre gjennomarbeidet versjon av 2021) ble det utarbeidet to leveranser med NØKU-tall som datagrunnlag til nasjonalregnskapet, en leveranse basert på tidligere enheter (juridiske enheter og bedrifter), og en ny leveranse basert på nye statistiske foretak og bedrifter.

⁴ Næringenes økonomiske utvikling

⁵ I registeret skilles det mellom bransjeenheter og bedrifter, der sistnevnte er inndelt både etter aktivitet og geografisk inndeling. På nasjonalt nivå vil imidlertid en aggregering av bedrifter innad i en bransje tilsvare bransjeenhet.

⁶ Ved definisjon og inndeling i statistiske enheter i BoF er bransjeenhet og bedrift ulike statistiske enheter, der inndelingen i bransjeenhet er basert på type aktivitet og en videre inndeling fordelt på ulike geografisk plassering bestemmer bedriften. På nasjonalt nivå, har ikke inndeling i bransjeenhet versus bedrift betydning. Her nyttes betegnelsen bedrift om begge typer enheter.

konsolidering på tallstørrelser for SF vil også gjelde på makronivå. Imidlertid kan også nærings-sammensetningen endres.

Enheter som er klassifisert som hjelpeforetak, og som slås sammen med andre juridiske enheter til et SF, ble tidligere holdt utenfor beregningene av produksjon, bruttoprodukt og investeringer i nasjonalregnskapet. Det samme var tilfellet for NØKU. I nasjonalregnskapet var imidlertid tall for lønnskostnader og sysselsetting i hjelpeforetak inkludert gjennom bruk av tallgrunnlag fra a-ordningen, mens NØKU inkluderte tall for sysselsetting. At tall for hjelpeforetak tidligere ble holdt utenfor populasjonen, men nå blir inkludert og konsolidert, har isolert sett den effekten at produktinnsats reduseres og bruttoprodukt øker.

Hovedkontorer er tidligere også blitt holdt utenfor populasjonen i nasjonalregnskapet, også her med unntak av tall for lønnskostnader og sysselsetting. I henhold til prinsipper for nasjonalregnskap (2008 SNA og ESA 2010) og Europeiske forordninger for næringsstatistikk, skal juridiske enheter som fungerer som hovedkontorer for andre enheter i konsernet ikke slås sammen med de øvrige enhetene som hovedkontoret drifter, men beholdes som separate enheter. Avgrensning mellom statistiske enheter som har hovedkontorfunksjon og juridiske enheter som kun har passivt eierskap til underordnede enheter i et konsern (holdingselskaper) er imidlertid vanskelig.

I NØKU blir tall for hovedkontorer nå samlet i en egen næring 70. Hovedkontortjenester (SN2007). Siden juridiske enheter som fungerer som hovedkontorer belaster konserninterne selskaper de drifter, er det ikke krav til lønnsomhet i hovedkontoret i seg selv. I noen konserner kan det være at driften av hovedkontoret helt eller delvis finansiere ved konsernbidrag, slik at driftsresultatet kan bli negativt. Samlede næringstall for en hovedkontornæring kan derfor fort fremstå som vanskelige å tolke. I nasjonalregnskapet er det i stedet valgt å spre hovedkontorene ut på de næringene hovedkontorene betjener, slik at et hovedkontor som betjener selskaper innen en gitt industrinæring plasseres i denne industrinæringen. At tall for hovedkontorer nå inkluderes, gir høyere bruttoprodukt og investeringer i nasjonalregnskapet. Bidraget til økningen er imidlertid mindre enn for hjelpeforetak.

Samtidig med implementeringen av statistisk enhet er det også foretatt oppryddinger i populasjonen i registeret, herav er det endret hvilke juridiske enheter som blir klassifisert som hjelpeforetak. Dette er en endring som også har en innvirkning på samlet populasjon og som kan ha noe betydning på næringsnivå og også for makroøkonomiske hovedstørrelser, men der er det vanskeligere å isolere effekten. I tillegg til endringene i strukturstatistikken som direkte eller indirekte er knyttet til implementering av SF i NØKU, er det også foretatt analyser som i noen grad har endret bruken av statistikken i nasjonalregnskapet. Disse endringene beskrives i egne avsnitt nedenfor.

Betydning av endring i NØKU

Tabell 2.1 viser totaltall i tallgrunnlaget fra NØKU levert til nasjonalregnskapet, for årgangen 2022 levert i to ulike versjoner:

- Tall levert til første beregning av endelige nasjonalregnskapstall for 2022 (MR2022⁷), der statistisk enhet *ikke* var implementert. Hovedfilen omfattet tall for juridiske enheter (kalt foretak) fordelt på bedrift, og uten tall for hjelpeforetak og hovedkontorer. Samlet leveranse omfattet også tall for hjelpeforetak og hovedkontorer i en egen fil, som ble nyttet til analyse mv. Som hovedregel var det kun tall fra hovedfilen som ble nyttet i nasjonalregnskaps-beregningene.

⁷ Tidligere publiserte tallserier var konsistente med tall publisert som del av en mellomrevisjon publisert i november 2022 (MR2022).

- Tall levert til hovedrevisjonen av nasjonalregnskapet (HR2024), med tall basert på SF, inkludert konsoliderte tall for hjelpeforetak og tall for hovedkontorer som egne SF.

I denne oppstillingen holdes tall for næringshovedområdene undervisning, helse og omsorg, samt kulturell virksomhet, underholdning og fritidsaktiviteter utenfor, siden denne statistikken er ny fra 2021 og tidligere ikke har blitt nyttet i nasjonalregnskapet. Tall for hjelpeforetak og hovedkontorer er isolert i tabelloversikten. Variablene vist i tabell 2.1 er variabler i NØKU, som ikke fullt ut samsvarer med variabler i nasjonalregnskapet.

Merk at tallstørrelser i nasjonalregnskapet, beregnes på grunnlag av detaljert kildegrunnlag for NØKU, etter en fastlagt «oppskrift», og med noen tillegg (for eksempel for aktivitet som ikke fanges opp i NØKU) og justeringer (for definisjonsforskjeller mv.). Tabell 2.1 viser dermed ikke endelig revisjon i næringstallene i NR. Definisjonen av produksjon i NØKU er imidlertid «lik nok» til å si noe om omtrentlig og isolert bidrag til revisjon i produksjon for markedsrettet aktivitet dekket av NØKU i nasjonalregnskapet. Definisjonen av bearbeidingsverdi er også «lik nok» til å si noe omtrentlig om isolert bidrag til revisjon i bruttoproduktet for markedsrettet aktivitet i de samme næringene i nasjonalregnskapet.

Vi ser at statistikkgrunnlaget til HR2024 fra NØKU inkluderer mer enn 8000 flere bedrifter enn til MR2022, der drøyt 3000 tilhørte hjelpeforetak og nær 5000 tilhørte hovedkontorer. Tallgrunnlaget gir økt produksjon (NØKU-definisjon) på nær 104 milliarder kroner og bidrar til økt bearbeidingsverdi (NØKU definisjon) på 62 milliarder kroner. Bidraget til oppjustering av investeringer i fast kapital er vel 9 milliarder.

Tabell 2.1 Revisjon i tallgrunnlag fra NØKU. Antall enheter og antall millioner kroner

	Nå: HR2024			Før: MR2022			Revisjon
	Totalt	Herav hjelpeforetak	Herav hovedkontor	Fil uten hjelpeforetak og hovedkontor	Ikke inkludert: Hjelpeforetak	Ikke inkludert: Hovedkontor	HR-MR
Antall bedrifter	377 909	3 266	4 979	369 474	2 400	4981	8 435
Produksjon	4 490 886	110 766	43 100	4 387 334	60 305	43 201	103 553
Bearbeiding	1 715 225	49 745	12 959	1 653 269	32 658	12 929	61 955
Brutto-investering	237 964	7 169	3 328	228 927	3 668	3 328	9 037

2.2. Innpassing av strukturstatistikk for næringshovedområdene undervisning, helse og omsorg og kultur, underholdning og fritidsaktiviteter

Fra og med årgangen 2021 foreligger strukturstatistikk (NØKU) for hovednæringsområdene P, Q og R, det vil si

- P. Undervisning
- Q. Helse- og sosialtjenester
- R. Kulturell virksomhet, underholdning og fritidsaktiviteter

I disse næringene foregår mye av aktiviteten innen offentlig forvaltning, og noe skjer i regi av ideelle organisasjoner. Tallgrunnlaget for offentlig forvaltning har vært og er godt dekket. Men for aktivitet som er enten markedsrettet eller innen ideelle organisasjoner fantes det tidligere kun fragmentert statistikk for deler av disse næringene, og der sektor- og næringsavgrensning heller ikke nødvendigvis fulgte klassifiseringene i annen næringsstatistikk. Dermed var det også vanskelig å avdekke i hvilken grad det var hull eller overlapp mellom beregnet aktivitet i noen av næringene, sett tall for markedsrettet aktivitet og aktivitet i ideelle organisasjoner og offentlig forvaltning under ett.

Definisjonen av markedsrettet aktivitet henger sammen med sektor. Sektorinndeling innenfor flere av disse næringene, der mye av aktiviteten i privat regi også helt eller delvis finansieres av offentlig forvaltning, er mer uklar enn for økonomien for øvrig. Siden det tidligere ikke har vært utarbeidet noen helhetlig statistikk på disse næringsområdene har det heller ikke vært prioritert å kvalitetssikre sektor- og næringsinndeling av populasjonen i BoF. I forkant av etablering av NØKU på området, ble det foretatt en ny gjennomgang av sektorinndelingen innen disse næringsområdene, se [Evensen og Bersaas \(2023\)](#).

Gjennomgangen førte ikke til noe store endringer i eksisterende sektoravgrensninger, men noe mer aktivitet ble flyttet fra ideelle organisasjoner til markedsrettet aktivitet. Dette påvirker både tallene for markedsrettet aktivitet og tallene for ideelle organisasjoner (se omtalen i kapittel 4).

Bruk av NØKU for næringshovedområdene P, Q og R fra om med HR2024 førte til en oppjustering av bruttoproduktet for markedsrettet aktivitet i disse næringene med 29 milliarder, kroner, tilsvarende 0,3 prosent for året 2022. Bruttoinvesteringene i fast kapital for de samme næringene ble revidert opp med i underkant av 2 milliarder, kroner for samme årgang.

Tabell 2.2 Revisjon i markedsrettede aktivitet innen næringshovedområdene P, Q og R. Millioner kroner. 2022

	Nå	Før	Revisjon	Revisjon, prosent
Undervisning	20 971	10 358	10 613	1,0
Helsetjenester	44 474	37 935	6 539	0,2
Omsorgstjenester	37 270	24 234	13 036	0,5
Kunst, kultur, spill	16 571	17 707	-1 136	-0,1
Markedsrettet P, Q og R i alt	119 286	90 234	29 052	0,3

2.3. Andre tilpasninger ved bruk av statistikken

Beregninger basert på NØKU er altså i første omgang basert på detaljert opplysninger for bedrifter fra NØKU, der det er knyttet usikkerhet til fordeling av detaljerte poster. Beregning skjer med utgangspunkt i en felles fast «oppskrift», med enkelte næringsspesifikke tilpasninger for enkelte næringer. Men etter at beregnede tall er overført til nasjonalregnskapssystemet blir beregnede størrelser sammenstilt og vurdert i forhold til hverandre og det gjøres i noen grad noen tilpasninger i balanseringen av regnskapet. En måte å vurdere kvaliteten i regnskapssystemet på, er å vurdere samlet tilgang opp mot samlet anvendelse i systemet. Dette gjøres både på aggregert nivå og for det enkelte produkt (vare eller tjeneste)⁸. Med utgangspunkt i lagerendringer og statistiske avvik i systemet ble det som del av arbeidet med HR2024 gjennomført flere utredninger for å evaluere deler av beregningene, og om mulig vurdere resultatene opp mot flere kilder. Dette førte i flere tilfeller til justeringer i metoden vi nytter NØKU på og i tallstørrelser basert på NØKU, og de viktigste nevnes her:

Korreksjon av forsikringskostnader og premier til skadeforsikring

Brutto forsikringspremier som betales av det enkelte foretak består av én del som skal dekke forventede erstatningsutbetalinger, og én tjenestedel som skal dekke forsikringsselskapets kostnader til administrasjon av forsikringsordningen med tillegg av fortjeneste. Totalsummen kostnadsføres i forsikringstakernes årsregnskaper.

I nasjonalregnskapet er det kun betaling for tjenesten forsikringsselskapet yter som skal regnes som kostnader til forsikring. Dette henger sammen med at forsikringstakerne samlet vil motta erstatninger som tilsvarer det man betaler inn til forsikringsordningene for å dekke erstatningene

⁸ Se avsnitt 9.1 om lagerendringer og statistiske avvik.

gjennom premiene. I nasjonalregnskapet korrigeres derfor foretakenes produktinnsats knyttet til forsikring ned for å ikke ta med den delen av forsikringspremien som går til å dekke mottak av fremtidige erstatninger. Dette øker foretakenes bruttoprodukt og driftsresultat.

Vi har tidligere ikke korrigert for at erstatningsutbetalingene samtidig kommer tilbake til foretakene gjennom reduserte kostnader til reparasjon og vedlikehold, som en ren inntektsføring eller som erstatningsvederlag for tapte eiendeler. Dette har medført at produktinnsatsen samlet i foretakssektoren har blitt for lav, eller at vederlag for tapte eiendeler har blitt regnet som salgsvederlag. Behandling av erstatninger som vederlag knyttet til salg av eiendeler reduserer bruttoinvesteringene i nasjonalregnskapet.

For å korrigere for at erstatninger kommer tilbake til foretakene er den delen av premien som skal dekke fremtidige skader omfordelt til økt produktinnsats og økte bruttoinvesteringer. Begge deler bidrar til økt anvendelse og reduksjon av lagerendring og statistisk avvik.

For næringer behandlet fra NØKU som kilde, utgjør det som er rapportert som forsikringspremie for 2022 om lag 21 milliarder kroner. Av dette er ca. 4,5 milliarder kroner fordelt som betaling for andre forsikringstjenester, mens ca. 1,2 milliarder kroner er fordelt til bilforsikringstjenester. Resterende 15 milliarder kroner er videre fordelt til produktinnsats og investeringer.

Forskning og utvikling (FoU)

Enheter i norsk næringsliv som i hovedsak utfører markedsrettet salg av FoU dekkes av statistikken NØKU. Men tallgrunnlag for anvendelse av FoU, samt egenproduksjon av FoU dekkes av Statistisk sentralbyrås FoU-undersøkelse. I samband med HR2024 ble det sett nærmere på tall for samlet tilgang og anvendelse av forsknings- og utviklingstjenester, og tallgrunnlag fra disse to kildene sett i sammenheng. Ved HR2024 har det blitt gjort noen mindre endringer i beregningene av tilgang og anvendelse av FoU i nasjonalregnskapet.

Det ble avdekket at behandlingen av tilgang og anvendelse av FoU -tjenester basert på de to ulike statistikkene ikke var helt konsistent. Spesielt ble det oppdaget et par større bedrifter i konserner innen olje- og gassutvinning og industri, som i NØKU inngår som markedsrettet produksjon. I virkeligheten yter disse enhetene FoU-tjenester som nyttes innad i foretaket eller konsernet og anvendelsen ble ikke fanget opp på kostnadssiden. Dette rettes opp som del av hovedrevisjonen og øker FoU-investeringene i de gitte næringene innen olje- og gassutvinning og industri. Endringene er i størrelsesorden 10 milliarder for 2022.

Til slutt er beregninger av de markedsrettede instituttene gjennomgått, herunder hvordan overføringene fra Norges forskningsråd til instituttene slår ut i produksjonen av omsatt FoU. Dette er et komplekst saksområde, fordi instituttene befinner seg i en gråsone mellom offentlig forvaltning og markedsrettet sektor. Det var lenge en mistanke om at vi hadde en dobbelttelling knyttet til subsidier, i form av blant annet grunnfinansiering av instituttene, som i noen sammenhenger kan slå ut i økt produksjon av omsatt FoU. Etter en nærmere vurdering ble mistanken svekket, og det ble besluttet å ikke gjøre noen endringer knyttet til beregningene av omsatt FoU fra instituttene.

2.4. Investeringer i juridiske enheter som ikke fanges opp i NØKU

Som del av arbeidet med HR2024 ble det sett nærmere på om tallgrunnlaget for investeringer levert fra NØKU til nasjonalregnskapet ikke fanget opp næringslivets investeringer tilstrekkelig. Nærmere bestemt ble det sett nærmere på om investeringer knyttet til bedrifter uten aktivitet (som kan skje nettopp fordi de er i en investeringsfase) ikke ble fanget opp, og på saldoposter.

Bedrifts- og foretaksregisteret (BoF) inkluderer alle juridiske enheter som opprettes i Brønnøysundregistrene. Som del av arbeidet med forvaltning av populasjonen i BoF foretas en «siling» av juridiske enheter for å komme frem til en statistikkpopulasjon. En del juridiske enheter inngår ikke i statistikkpopulasjonen til NØKU fordi de mangler omsetning eller sysselsetting. For de fleste av disse enhetene er det helt riktig at de holdes utenfor statistikkgrunnlaget. For eksempel oppretter konserner mange juridiske enheter som ikke tas i bruk, i påvente av planlagte eller mulige omorganiseringer i konsernet, og det finnes juridiske enheter opprettet i Norge som egentlig regnskapsfører aktivitet i utlandet. Men noen enheter kan falle utenfor statistikkgrunnlaget, fordi de er i en aktiv investeringsfase, og nettopp for slike enheter er det viktig at investeringene fanges opp.

Generelt utarbeides investeringstall i nasjonalregnskapet for NØKU-næringene på bakgrunn av oppgitte opplysninger i saldoscjema frem til 2022 og delvis i 2023. Fra og med 2024 benyttes data fra eget tema i ny næringsspesifikasjon rapportert til skattemyndighetene. Det hentes også inn tilleggsopplysninger via [undersøkelsen Omsetning, Kostnader og Investeringer](#) (OKI). Enheter som ikke inngår i statistikkpopulasjonen, er selvsagt ikke omfattet av OKI. Saldoscjema leveres til statistikkmyndighetene når investeringer er slutført og eiendelen tas i bruk, jamfør skattereglene. Hvis en enhet tas inn i populasjonen det året investeringen slutføres vil investeringen komme med i saldoscjemaet dette året, men investeringer som ble slutført i tidligere år kommer ikke med.

Selv om en juridisk enhet ikke har sysselsetting eller omsetning, og ikke enda leverer saldoscjema, er den normalt likevel pålagt regnskapsplikt og rapporterer næringsoppgave til skattemyndighetene, samt årsregnskap til Brønnøysundregistrene. Endring i balansen mellom to årganger kan gi en indikasjon på at enheten har foretatt investeringer i løpet av året.

Analysen tok utgangspunkt i en fil med alle juridiske enheter som har oppgitt tall i balanseposter i NO og som ikke inngår i statistikkpopulasjonen, herav juridiske enheter uten tildelt næringskode. Populasjonen i filen ble deretter redusert ved at mange juridiske enheter med kjennetegn som gjør at de opplagt ikke skal inngå i statistikkpopulasjonen til NØKU ble fjernet, det vil si juridiske enheter med

- En sektorkode som ikke skal omfattes av NØKU (NØKU skal dekke markedsrettet aktivitet)
- Næringskode som ikke dekkes av NØKU
- Typekode som tilsier at de ikke skal inngå i norsk populasjon (12), er kunstig enhet (33), eller der siste underenhet er solgt (07) eller slettet (09).

Dette ga en fil redusert til 5 359 juridiske enheter, der det for analyseåret (2022) og året før (2021) var oppgitt informasjon om typekode, næring, sektor og balanseposter.

Av de oppgitte balansepostene, er det enkelte poster som ikke *skal* inngå i beregnet bruttoinvestering i fast kapital. Disse ble holdt utenfor. Dette gjelder poster for immateriell kapital, samt ikke-produsert kapital som tomteverdier. Eksempel på slike poster er NO-post 1020 Immaterielle eiendeler, konsesjoner/melkekvote og lignende, samt 1150 Tomter og andre grunnarealer. Endring må også justeres for avskrivninger siden disse reduserer eiendelsverdiene og ellers vil blitt tatt med som negativ investering. I tillegg trekkes postene 3880 og 7880 fra, siden disse inneholder nettogevinst ved salg og regnskapsmessig avgangsverdi kun består av nedskrevet historisk kostpris.

Tabell 2.3 viser samlet endring i balansepostene, der det ble justert for gitte nærings-, sektor- og typekoder og NO-poster som nevnt over.

Endring i balansepostene for de totalt 5 359 juridiske enhetene i 2022 var om lag 14 milliarder kroner. Av dette utgjør enheter som ikke er tildelt næringskode 1363 enheter med noe over 5, milliarder kroner.

Tabell 2.3 Endring i balanseposter for juridiske enheter som ikke inngår i NØKU. 2022. Antall og millioner kroner

Næring	Antall juridiske enheter	Endring balanseposter
00 000	1363	5 552
08-38	149	264
41	731	569
42-49	432	99
50	54	2 754
51-67	384	899
68	1 439	3 465
69-93	725	789
I alt	5 359	14 293

I tillegg til enheter som ikke er tildelt næringskode i BoF, ser vi at sjøfartsnæringene, samt næringer engasjert i utvikling av eiendom peker seg ut.

Det kan være flere forhold som kan forårsake endringer i balansepostene, men som ikke skal påvirke investeringstallene i NØKU og nasjonalregnskapet, enn de vi har justert for. For eksempel vil oppkjøp eller fusjoner endre balanseførte verdier. Vi kan derfor ikke ta for gitt at endringen i balanseposten i sin helhet skulle vært med som investering i NØKU/NR. For å kunne ha en bedre formening om hvorvidt beregnet endring i balanseverdi burde vært med som investering eller ikke, er det mulig å vurdere opplysningene ut fra opplysninger i årsregnskapet. Dette kan kun gjøres på mikronivå for de enkelte konkrete enheter. Vi har gjennomført en slik mikroanalyse for enhetene med størst endring i balansepostene og for enkelte tilfeldig utvalgte enheter. To kategorier enheter som peker seg ut i filen og som vi har sett nærmere på er juridiske enheter som investerer i skip og juridiske enheter som investerer i eiendom (utvikler, bygger).

Foretak med rederibeskatning leverer ikke saldorskjema/saldotema til skattemyndighetene og vil dermed generelt aldri fanges opp som del av de opplysningene som automatisk inngår for beregning av investeringer i NØKU. Ut fra en gjennomgang av tallgrunnlaget synes det klart at dagens rutiner for å fange opp investeringer i NØKU ikke fanger opp alle investeringer i skip og at endringen i balansetall gir en pekepinn på investeringer som burde tas med i NØKU. Det er imidlertid ikke rett frem per i dag uten videre å plusse på tall for investeringer i skip i nasjonalregnskapet. Dette skyldes dels ulike prinsipper for periodisering mellom nasjonalregnskap og NØKU for denne investeringsarten og hensyn til balansering av tilgang og anvendelse av skip i nasjonalregnskapssystemet. Informasjon om (netto) tilgang av skip er i hovedsak basert på informasjon fra utenrikshandelsstatistikken (UHV) og tall for norsk produksjon (også NØKU).

Fra neste hovedrevisjon, der nye internasjonale retningslinjer for nasjonalregnskap skal innarbeides (se avsnitt 9.4), er det klart at prinsipp for periodisering vil være mer i tråd med regnskapsføring og det anbefales da å følge investeringstallene i NØKU, gitt at NØKU da fanger opp investeringer bedre. I denne hovedrevisjonen og for kommende år frem til neste hovedrevisjon er det vanskelig å foreslå en standardrutine, gitt usikkerheten i kildene.

For årgangen 2022 og 2023 ble endelig nivå på investering i skip (i utenriks sjøfart og andre næringer som investerer i skip) oppjustert med drøyt 3 milliarder kroner, tilsvarende 9 prosent. For senere årganger blir vurdering tatt ut fra ny vurdering av kvalitet på statistikken.

Tabell 2.3 viser at 731 enheter i oppføring av bygninger (næring 41) som falt utenfor populasjonen i 2022. Enhetene har balanseendringer på 569 millioner kroner. Vi ser at det gjerne opprettes egne juridiske enheter knyttet til de enkelte utviklingsprosjektene. Etter å ha gått gjennom regnskapene for de ti enhetene med størst antatte investeringer, ser det ut til at det hovedsakelig dreier seg om investeringer i næringseiendom. Totalt for alle enhetene vil disse investeringene beløpe seg til om lag 1,4 milliarder kroner. Det innebærer at andre enheter i næringen har negative endringer. Tabell

2.3 viser også store balanseendringer for næring 68 Omsetning og drift av fast eiendom. Som ved oppføring av bygninger (næring 41) finner vi at det opprettes juridiske enheter knyttet til utvikling av enkelte konkrete eiendommer. Enhetene med størst verdi, ser også her ut til å gjelde næringseiendom. For enhetene som ikke er tildelt næring i BoF, ser det ut til at en overvekt av enhetene er knyttet til utvikling av eiendom, noen i kombinasjon med finansielle investeringer, eller kun finansielle investeringer og rene holdingselskap. Mange av prosjektene finner vi igjen på internett med nettsider om prosjekter under utvikling.

I henhold til nasjonalregnskapets prinsipper skal utgifter til kjøp av tomter/grunn ikke inngå som investeringer i fast realkapital, så poster som gjelder tomter/grunn holdes utenfor. Tross usikkerhet knyttet til bruk av tallmaterialet for beregning av investeringstall i henhold til prinsipper for nasjonalregnskap, er vår vurdering at det mangler vesentlige investeringstall knyttet til oppføring av bygg, og i hovedsak næringsbygg, i NØKU. Et annet, separat prosjekt knyttet til vurdering av tall for bygg og anlegg peker også mot for lav anvendelse av bygg- og anleggstjenester i form av investeringer. Men det er nok en del av investeringene i bygg som ikke nødvendigvis er bygg- og anleggstjenester. Spesielt i en tidlig fase, som mange av disse foretakene er i, kan en del av utgiftene som balanseføres også være knyttet til arkitekttjenester, geologi- og miljøundersøkelser, advokattjenester mv. For året 2022 ble det som følge av denne analysen lagt på om lag 12 milliarder til investeringene fra NØKU, men endelige vurderinger ble foretatt som del av balanseringen av regnskapet.

2.5. Investeringer med skattemessige lineære avskrivninger

Statistisk sentralbyrå benytter data hentet fra skatteetatens avskrivningsskjema for å beregne bruttoinvesteringer i foretakssektoren. Hovedtyngden av investeringene i foretakene avskrives skattemessig med prosentvise avskrivninger (saldometoden) og er inndelt etter faste investeringsarter hvor det spesifiseres både tilgang og avgang. Dataene fra skatteetaten kan benyttes direkte for å beregne bruttoinvesteringer i nasjonalregnskapet da både kjøp og salg er angitt. Samtidig gir saldogruppene informasjon på aggregert nivå om hvilke produktgrupper i nasjonalregnskapet investeringene gjelder.

Data fra Skatteetaten spesifiserer også enkelte eiendeler som avskrives *skattemessig* lineært. Det er en liten andel av totale investeringer som avskrives med samme beløp årlig (i foretakenes årsregnskap er lineære avskrivninger derimot det vanlige). Skjemaet inneholder en kombinasjon av materielle og immaterielle investeringer, men er ikke gruppert etter art noe som vanskeligjør maskinell bruk av informasjonen for statistikkformål. Vi har i hovedrevisjonen gjennomgått data fra skjemaet for å avdekke investeringer som kan regnes som investeringer i fast realkapital etter nasjonalregnskapets definisjon. I nasjonalregnskapet er det kun kapitalobjekter som er resultat av en produksjonsprosess (produsert kapital) som skal regnes som investering i fast realkapital. Dette omfatter både materiell realkapital (boliger, andre bygninger, anlegg, transportmidler, maskiner, annet produksjonsutstyr, livdyr- og frukttrebestand mv.), og immateriell realkapital (leting etter mineraler, EDB-programvare, originalverk innen kunst mv.). Naturkapital og annen ikke-produsert kapital inngår ikke. Skatteetatens skjema inneholder en del investeringer som ikke skal være med i nasjonalregnskapet fordi det er ikke-produsert kapital som eksempelvis lisenser på ulike frekvensbånd.

Vår gjennomgang har avdekket at det bør legges til investeringer knyttet til blant annet leide lokaler hvor det avskrives lineært over leieperioden. På bakgrunn av dette har vi for 2022 økt investeringene i næringsbygg med ca. 0,4 milliarder kroner, mens investeringer i maskiner og utstyr er økt med 1,8 milliarder kroner.

2.6. Investeringer i bolig, andre bygg og anlegg

I forbindelse med hovedrevisjonen er beregningene av anvendelsen av produktene produsert i bygg og anleggsnæringen gjennomgått. Produksjonen i bygg og anlegg anvendes til investeringer i boliger, næringsbygg og anlegg, internleveranser, produktinnsats og konsum. Beregningene av produksjonen i bygg og anlegg bygger på næringsoppgavene som foretakene leverer. Et utvalg av foretakene svarer i tillegg på et skjema der de fordeler omsetningen sin på oppføring av nye boliger, nye næringsbygg og nye anlegg, samt rehabilitering.

Tidligere har investeringer i bolig, næringsbygg og anlegg i større grad basert seg på henholdsvis statistikk for igangsatte boliger og rapporterte investeringer fra næringsoppgavene og saldoskjema, samt beregnede prisindekser. Disse kildene har vist en svakere utvikling i investeringer enn det som fremkommer av produksjonstallene basert på næringsoppgavene og i tilleggsskjemaene. Dette har bidratt til å bygge opp et urealistisk stort lager av bygg og anleggsprodukter i nasjonalregnskapet. I tillegg leverer også andre næringer tjenester som inngår i investeringer i bolig, næringsbygg og anlegg, for eksempel arkitekttjenester og byggeteknisk konsulentvirksomhet.

Beregningene for investeringer i bolig, næringsbygg og anlegg er revidert slik at de samsvarer mer med produksjonstallene for bygg- og anleggsnæringen. Det har resultert i en oppjustering på investeringene, særlig for investeringer i næringsbygg. For boliginvesteringene har det også vært sett hen til alternative kilder, bl.a. ved å beregne investeringsverdien direkte ved hjelp av prisinformasjon og byggestatistikk. Revisjonen for 2022-årgangen bygger på informasjon fra næringsoppgavene og fra tilleggsskjemaene for bygge- og anleggsnæringen, mens revisjonene for 2023 også skyldes at de publiserte tallene var foreløpige tall basert på kvartalsinformasjon.

Tabell 2.4 Revisjoner mellom HR2024 og tidligere publiserte tall. Millioner kroner

Nivå, verdi	NY		GAMMEL		DIFF (NY - GAMMEL)	
	2022	2023	2022	2023	2022	2023
Investeringer i bygg og anlegg	584 100	542 471	517 547	495 762	66 553	46 709
– Boliginvesteringer	240 249	227 257	237 257	202 535	2 992	24 994

Tabell 2.5 Revisjoner mellom HR2024 og tidligere publiserte tall - volumendringer

Volumendring	NY		GAMMEL		DIFF (NY - GAMMEL)	
	2022	2023	2022	2023	2022	2023
Investeringer i bygg og anlegg	4,8	-11,4	0,9	-8,3	3,9	-3,1
– Boliginvesteringer	1,7	-9,6	0,4	-18,3	1,3	8,7

2.7. Produksjon av boligjenester

Nasjonalregnskapet skal fange opp alle inntekter og utgifter i en økonomi på en konsistent måte. Når profesjonelle aktører investerer i bolig for å leie ut boligen, får de tilbake en leieinntekt som føres som produksjon i næringen. Husholdninger som eier boligen selv, har også investert i boligen. Denne investeringen genererer en tilsvarende tjeneste som boliger som leies ut på markedet. Tjenesten er imputert, det vil si at det er ikke en direkte observerbar størrelse, men beregnes ut fra prinsippet om at tjenesten for en gitt bolig skal tilsvare den leieinntekten husholdningen kunne mottatt ved å leie boligen ut i markedet. Som del av arbeidet med hovedrevisjonene er beregningene for imputerte boligjenester gjennomgått på nytt og justert.

Produksjon av boligjenester blir i sin helhet anvendt som husholdningenes konsum.

Den viktigste endringen i HR2024 er at det benyttes boligadresse-filer basert på matrikkelen som datakilde for boligbestanden, i stedet for folke- og boligtellings, som tidligere har vært brukt.

Regresjonsmodellen som ligger til grunn for imputasjon av selveiernes boligjenester har høyere forklaringsgrad enn tidligere.

En større konseptuell endring er også gjort for fritidsboliger. Her er årsleier lagt til grunn i beregningene i stedet for sesongleier. Dette gir et langt høyere og etter mye å dømme mer realistisk nivå for imputert produksjon og konsum av fritidsboligtjenester.

Til sammen fører endringene til at imputert boligproduksjon revideres opp om lag 149 milliarder kroner for 2022 sammenlignet med tidligere publiserte tall. Det er den største enkeltstående oppjusteringen i HR2024. Beregningene er tilbakeregnet til 1999, med en gradvis innfasing av økt produksjon og produktinnsats for å nå 2022-nivået. Produktinnsatsandelen i for næringen selveieres boligjenester i 2022 er noe lavere enn i tidligere publiserte tall, av beregningstekniske årsaker.

Som for alle imputerte størrelser er det usikkerhet knyttet til selveiernes produksjon og konsum av boligjenester. Endringene i HR2024 medfører at nivået på boligkonsumet i nasjonalregnskapet nå ligger nærmere det man kan forvente for et land med høy selveierandel.

En mer detaljert dokumentasjon av beregningene av boligjenester publiseres i et separat notat.

2.8. Implementering av endret statistikk og metoder knyttet til finansielle næringer

Beregningen av produksjonsaktivitet og verdiskaping i finansielle næringer er mindre intuitiv og mer kompleks enn for annen næringsaktivitet. Finansielle tjenester er ofte ikke prissatt og betalt for direkte av brukere av tjenesten, men produsentene henter i stedet inntekter indirekte, eksempelvis gjennom rentemarginer. Som for andre områder i nasjonalregnskapet følges internasjonale prinsipper (2008 SNA og ESA 2010). I dette notatet gis kun en omtale av endringer i tallgrunnlag og føringer knyttet til HR2024. En dokumentasjon som dekker prinsipper, kilder og beregningsmetoder for finansiell sektor planlegges publisert i 2026.

Muligheten til å tilby finansielle tjenester er i Norge strengt regulert, og under tilsyn av Finanstilsynet. Disse finansielle foretakene er underlagt krav om fellesrapportering til Finanstilsynet, Norges Bank, Bankens sikringsfond og Statistisk sentralbyrå. Rapporteringene omfatter også motsektorinformasjon, altså at bankene for eksempel ikke bare må oppgi regnskapstall for balansen for egen juridisk enhet, men også må oppgi sektorinformasjon knyttet til formue og gjeld til kunder/motpart. Det er utarbeidet egne rapporteringssystemer for banker og finansieringsforetak ([ORBOF](#)), forsikringsselskaper ([FORT](#)) og for pensjonskasser ([PORT](#)). Beregninger av nasjonalregnskapstall for finansielle næringer, er basert på innrapporterte tall i ORBOF, FORT og PORT. I tillegg nyttes data fra Verdipapirfondstatistikk, Verdipapirsentralen (Euronext) og næringsoppgaver for foretak som inngår i finansielle næringer, men som faller utenfor rapporteringskravene til Finanstilsynet. Finansielle foretak underlagt rapporteringskravene står for godt over 95 % av verdiskapningen i de finansielle næringene, mens de finansielle foretakene som rapporterer via næringsoppgaven utgjør over 90 % av populasjonen.

Fra og med regnskapsåret 2022 ble det foretatt en omlegging i rapporteringsordningen FORT, og i PORT fra og med 2023. Omleggingen til den nye strukturen var i stor grad drevet av behovet for å tilpasse seg den internasjonale regnskapsstandarden IFRS 17, og det er kun skadeforsikring som har anledning til å føre selskapsregnskapet etter IFRS 17. Rapporteringen inneholder imidlertid poster både basert på IFRS 17 og på norske regnskapsprinsipper (NGAAP). Ved beregning av nasjonalregnskapstall er det NGAAP-postene som benyttes, da disse er best egnet for tilpasning til definisjoner i nasjonalregnskapet.

Omleggingene medførte omkodinger i et detaljert og forholdsvis automatisert beregningsopplegg for finansielle næringer og sektorer i nasjonalregnskapet. I utgangspunktet skal omkodinger i seg

selv ikke medføre revisjoner i totalstørrelser. Imidlertid kan mer detaljerte opplysninger og/eller endret innhold i noen poster som inngår i beregningen av en gitt nasjonalregnskapsstørrelse, likevel føre til nivåendringer. Rapporteringen til ORBOF ble lagt om i 2018, og nødvendige omkodinger var allerede innarbeidet i nasjonalregnskapet før hovedrevisjonen.

For bedre å beskrive og beregne verdiskapingen i annen finansiell tjenesteyting er beregningen av verdipapirfondtjenester, investeringsselskaper og lignende skilt ut i HR2024 som en egen detaljert næring (23643), fra Annen finansiell tjenesteyting (23649). Dette er gjort også med hensyn på bruk av ulike kilder og frekvens for rapportering av data. Den nye næringen baserer seg på kilder som kun rapporterer på år mens de gjenværende enhetene i finansiell tjenesteyting rapporterer kvartalsvis via ORBOF systemet. Ved publisering vil det fortsatt være aggregerte næringstall som blir publisert.

Verdipapirfond, investeringsselskaper og lignende virksomheter forvalter formue for både privatpersoner, bedrifter og stiftelser. Fondene fungerer primært som et sted å plassere kapital, der merinntekter er knyttet til verdien av administrasjonstjenesten som denne type økonomisk virksomhet produserer. For sektoren verdipapirfond som er en del av den nye næringen 23643 Verdipapirfond mv. er det ingen ansatte. All forvaltningstjeneste og administrasjon av fondene foregår ved hjelp av innleie av forvaltningstjenester fra forvaltere som inngår i næringen 23660 *Tjenester tilknyttet finansierings- og forsikringsvirksomhet*. Betalingen for forvaltningstjenestene skjer i praksis gjennom en prosentandel av avkastningen, noe som betyr at den økonomiske belastningen med honorar for fondsforvaltningen ikke registreres som kostnader i resultatregnskapet til fondene, men reflekteres indirekte gjennom redusert avkastning til investorene.

I nasjonalregnskapet må imidlertid all produksjon av tjenester også anvendes som tjenester. Produksjonen av forvaltningstjenestene føres derfor som produktinnsats i næring 23643 og denne delen av produksjonen i næringen verdsettes lik verdipapirfondenes kostnader ved innleie av forvaltningstjenester. Videre fordeles verdipapirfondstjenestene produsert av næring 23643 etter eierandeler i verdipapirfondene (i hovedsak husholdninger, forsikringsselskaper, og pensjonskasser). Allokert nivå til næringene legges til produktinnsatsen i disse næringene, og samme beløp legges til produksjon slik at bruttoproduktet er upåvirket av føringsendringen. Økt produksjon i disse næringene tilfaller også husholdningenes konsum.

Fondsforvaltningstjenester (23660)	→	Verdipapirfond (23643)	→	Husholdninger	Husholdningers konsum
				Forsikringsselskaper,	
				Pensjonskasser	
				Andre eiere av VP	→ Husholdningers konsum

En annen føringsendring i HR2024 er knyttet til forsikring, der gjenforsikring føres brutto. Det innebærer også at det nå er eksplisitt tatt hensyn til at det er import av gjenforsikring, der all anvendelsen legges til næring 23652 Skadeforsikring.

Sparebankstiftelser skifter sektorkode fra ideelle organisasjoner til markedsrettet aktivitet i finansiell sektor og næring og er en del av næringen Verdipapirfondtjenester mv. (næring 23643).

Bankene produserer primært to typer tjenester. Den ene tar de seg betalt direkte av kundene gjennom gebyr for bruk av deres tjenester. Den andre er produksjon av et marginprodukt som blir beregnet som den inntekten som tilfaller bankene av at de låner ut kundenes innskutte penger til en høyere rente. Dette skal dekke administrasjon av innskudd. Dette produktet blir omtalt som bankenes indirekte målte finansformidlingstjenester forkortet til FISIM, lik den engelske forkortelsen av begrepet. Disse formidlingstjenester kan kun tilbys av banker og kredittforetak.

En gjennomgang av beregningene har vist at lån registret i offentlig forvaltning med motpart i utlandet ikke tilfredsstilte kriteriet for å være en indirekte målt finansformidlingstjeneste. Det har derfor blitt korrigert for dette på import av finansielle tjenester og produktinnsats i offentlig forvaltning.

2.9. Sysselsetting og lønnskostnader

Det har blitt foretatt nye detaljerte beregninger av årene 2021-2023 for lønn- og sysselsettingsstørrelser. For en oversikt over revisjoner av utvalgte hovedstørrelser for 2022, se tabell 2.6 under. Samlede lønnskostnader og utførte timeverk er redusert med henholdsvis 1,1 og 1,0 prosent, men samlet sysselsetting er oppjustert med 0,3 prosent, eller om lag 8 000 personer. For Fastlands-Norge er nedjusteringen i lønnskostnader og utførte timeverk langt mindre og oppjusteringen i sysselsettingen større, hvilket henger sammen med en større nedjustering av størrelsene for utenriks sjøfart, en justering som blir nærmere omtalt under. For industrien er sysselsettingen oppjustert med 1,5 prosent, mens den for offentlig forvaltning er oppjustert med 1,0 prosent, eller 9 000 personer.

Tabell 2.6 Revisjon i utvalgte hovedstørrelser. 2022

	Ny	Gammel	Revisjon, nivå	Revisjon, prosent
Lønnskostnader (mill. kr)				
I alt	1 977 308	1 999 236	-21 928	-1,1
Fastlands-Norge	1 924 152	1 939 468	-15 316	-0,8
Industri	171 166	173 152	-1 986	-1,1
Utenriks sjøfart	5 666	11 479	-5 813	-50,6
Offentlig forvaltning	616 257	619 631	-3 374	-0,5
Sysselsatte personer (1000)				
I alt	2 937,6	2 929,2	8,4	0,3
Fastlands-Norge	2 906,6	2 885,3	21,3	0,7
Industri	224,8	221,4	3,4	1,5
Utenriks sjøfart	5,3	18,9	-13,6	-72,0
Offentlig forvaltning	890,7	881,7	9,0	1,0
Utførte timeverk (millioner)				
I alt	4 122	4 166	-43,2	-1,0
Fastlands-Norge	4 075	4 090	-14,7	-0,4
Industri	346	347	-1,5	-0,4
Utenriks sjøfart	8	36	-28,7	-78,8
Offentlig forvaltning	1 202	1 199	2,9	0,2

Nivåtall for årene 2001 – 2020 er også blitt endret som følge av de nye nivåene fra 2021. Ved beregningen av disse årene har vi forsøkt i størst mulig grad å ikke endre tidligere publisert utviklingsforløp. De nye nivåtallene fremkommer som følge av flere endringer i beregningsopplegg og kildebruk. De viktigste endringene er:

- Populasjonen av bedrifter for økonomien i alt som er lagt til grunn for beregningene av lønnskostnader og sysselsetting er samordnet med populasjonen som ligger til grunn for

beregningene av øvrige størrelser i regnskapet, som produksjon, bruttoprodukt, investeringer mv. (i hovedsak kilden NØKU)

- Videre fordeling av populasjonen av bedrifter på næringer og sektorer er også samordnet med klassifiseringen anvendt til produksjon, bruttoprodukt, investeringer mv.
- Samlet antall sysselsatte er tilpasset ny versjon av Arbeidskraftundersøkelsen fra 2021
- Nytt opplegg for beregningen av næringen utenriks sjøfart
- Endret beregning av lønnskostnader (pensjonskostnader) i kommuneforvaltningen

Avgrensning av populasjon og klassifisering av bedrifter

Som del av hovedrevisjonen i 2019 ble innrapporterte opplysninger gjennom a-ordningen tatt i bruk som kildegrunnlag for beregning av lønn- og sysselsettingsstørrelser i nasjonalregnskapet. A-ordningen ble etablert i 2015 og er det sentrale systemet for arbeidsgiveres rapportering av opplysninger om arbeidsforhold, lønn, arbeidsgiveravgift og forskuddstrekk til bruk for Skatteetaten, NAV og Statistisk sentralbyrå⁹. For øvrige næring- og sektorspesifikke størrelser i nasjonalregnskapet, slik som produksjon, produktinnsats mv. er den sentrale kilden næringsstatistikk, omtalt som statistikk for næringenes økonomiske utvikling, NØKU, se omtale i avsnitt 2.1.

Bedrifts- og foretaksregisteret (BoF) til Statistisk sentralbyrå omfatter en kopi av alle juridiske enheter registrert i Brønnøysundregistrene, samt enheter som rapporterer til momsregisteret eller i a-ordningen. Imidlertid er det blant disse en del registreringer som ikke skal regnes med som aktive enheter i norsk økonomi, dette gjelder spesielt norske avdelinger av utenlandske foretak (NUF). Registeret foretar en «siling» av populasjonen av registrerte NUF-er for å holde NUF-er som ikke har fast aktivitet i norsk økonomi utenfor populasjonen av norske foretak og bedrifter. I noen grad blir denne populasjonen av norske (hjemmehørende) bedrifter kvalitetssikret gjennom arbeidet med NØKU (og annen statistikk). Videre har også næringskodingen til et utvalg bedrifter blitt vurdert, og eventuelt endret.

Ved beregning av lønn- og sysselsettingsstørrelse har vi tidligere utnyttet alle bedrifter som har rapportert med den næring/sektorklassifisering som har foreligget i BoF på rapporteringstidspunktet. Ved beregningene vi nå har foretatt er disse bedriftene holdt utenfor beregningsgrunnlaget også for lønn- og sysselsettingsstørrelser. Det er videre beregnet hva for et resultat vi hadde fått om vi hadde fulgt tidligere praksis, hvilket har gitt oss den tallmessige betydningen av utelatelsen. Korrigeringen av populasjonen bidro til å redusere lønnskostnadene med om lag 11 milliarder kroner, mens sysselsettingen ble redusert med om lag 12 000 personer.

Næringskodingen på bedrifter er også blitt samordnet med næringskodingen anvendt i NØKU-statistikken og for nasjonalregnskapet ellers. Dette har hatt betydning der næringsvise lønn- og sysselsettingsstørrelser er sammenstilt med øvrige størrelser fra nasjonalregnskapet, slik som ved beregningen av driftsresultat og produktivitet i næringene. Det forventes dermed at kvaliteten på slike tidsserier skal ha blitt forbedret.

Ny arbeidskraftundersøkelse innarbeidet

I 2021 publiserte Statistisk sentralbyrå arbeidskraftundersøkelsen (AKU) med utgangspunkt i nye internasjonale retningslinjer. Ny AKU ga for dette året 22 000 flere sysselsatte enn AKU basert på de tidligere retningslinjene jamfør beregnede bruddjusterte tall. Revisjonen i antall sysselsatte personer i nasjonalregnskapet for 2022 knyttet til ny AKU er av samme størrelsesorden. Ved beregningen av nivået på sysselsatte personer til hovedrevisjonen er det utført anslag/beregninger av sysselsetting knyttet til populasjonsforskjeller mellom AKU og nasjonalregnskapet. Den viktigste

⁹ For en oversikt over a-meldingen, se veiledningen for denne [Veiledning til a-meldingen - Skatteetaten](#)

forskjellen mellom statistikkene er at nasjonalregnskapet skal måle sysselsetting i bedrifter lokalisert på varig basis i Norge, mens AKU skal måle sysselsetting i private kosthusholdninger blant personer registrert bosatt i Norge.

Endret beregning av utenriks sjøfart

Beregningene for næringen utenriks sjøfart har blitt endret. Tidligere har vi lagt til grunn at a-ordningen ikke utgjorde et tilstrekkelig kildegrunnlag til beregningen av lønn og sysselsatte lønnstakere for denne næringen da rapporteringsplikten har vært begrenset for sjøfolk bosatt utenfor EØS-området. Opplysninger om lønnstakere og lønn fra a-ordningen har derfor blitt supplert med anslag for sjøfolkene som vi har antatt det ikke har blitt rapportert for. Sammenstilling av data for lønnskostnader utledet fra a-ordningen mot lønnskostnader for næringen fra NØKU viste imidlertid for flere årganger bakover i tid kun små differanser. Det skal ikke være begrensninger i rapporteringen av lønnskostnader i næringsoppgavene til bedriftene i utenriks sjøfart, opplysningene NØKU bygger på, knyttet til ikke-bosatte arbeidstakere. Den nye beregningen innebærer at a-ordningen fortsatt brukes som kilde, og at det ikke lenger utføres påslag for lønnskostnader og sysselsetting for antatte mangler i rapporteringen. Som følge av endringen er sysselsettingen i næringen redusert med knapt 14 000 personer, mens lønnskostnadene er redusert med litt under 6 milliarder kroner.

Lønnskostnader i kommuneforvaltningen

Statistikken [Offentlig forvaltnings inntekter og utgifter](#) er nasjonalregnskapets kilde for lønnskostnader i offentlig forvaltning. Pensjonskostnader i kommuneforvaltningen har i denne statistikken blitt revidert fra og med 2014. For 2022 har endringen medført en nedjustering av lønnskostnadene i kommuneforvaltningen med 3,4 milliarder kroner. Bakgrunnen for endringen i pensjonskostnadene er at det har blitt avdekket at uttak fra premiefond til finansiering av pensjonsordningene har blitt behandlet feil.

2.10. Andre årsaker til endringer i næringstall

Jordbruk

For jordbruket er produktinnsatsen oppjustert med 1 973 millioner kroner for 2022 i HR2024. Bruttoproduktet ble nedjustert tilsvarende. Bakgrunnen er revisjoner gjort av Budsjettnemnda for jordbruket (BFJ) i 2023.

Skogbruk

I skogbruket regnes lagerendring, vekst i dyrket skog, som et produkt under produksjon. I revisjonen har dette produktet blitt redusert med om lag 1,5 milliarder kroner i 2022.

3. Aktivitet og konsum i offentlig forvaltning

Tallgrunnlaget for offentlig forvaltning i nasjonalregnskapet er basert på detaljert tallgrunnlag fra statistikken [offentlig forvaltnings inntekter og utgifter](#). Denne statistikken, samt offentlig forvaltnings fordringer og gjeld, publiseres også som separate statistikker på nettsidene til Statistisk sentralbyrå, med tabellsett som skal være konsistente med øvrige delregnskap knyttet til nasjonalregnskapssystemet. For mer informasjon om definisjoner, beregninger og tallgrunnlag for offentlig forvaltning, se notatet [Offentlig forvaltning i nasjonalregnskapet](#) (Evensen, 2018).

Endringer i tallstørrelser for offentlig forvaltning som er gjennomført som del av HR2024 er:

1. Føringsendringer for utgifter knyttet til finansiering av privat aktivitet innen undervisning (P), helse og omsorg (Q) og kulturell virksomhet, underholdning og fritidsaktiviteter (R).
2. Samordne beregning av pensjonsforsikring i ulike delregnskap, der gjennomgang har medført en justering av lønnskostnader (knyttet til arbeidsgivers beregnede pensjonskostnad) i kommunal forvaltning
3. Ny vurdering av en del skatter knyttet til naturressurser
4. Endret klassifisering av noen utgiftsposter som påvirker næringssskatter og næringsubsidier, produktavgifter og -subsidiar (dette har dels sammenheng med punkt 1 over, dels med punkt 3).
5. Endret konsumgruppering for deler av kommunesektorens av helse og omsorg, samt utgiftene til NAV.
6. For årgangen 2022 er en endelig regnskapsversjon av tall for statlig forvaltning innarbeidet i nasjonalregnskapet (for tidligere tall forelå en foreløpig versjon som er oppdatert med siste endelige årstall). Dette gir kun noen mindre endringer, som ikke omtales nærmere.

Som del av arbeidet med å etablere statistikk for markedsrettet aktivitet innen næringshovedområdene undervisning (P), helse og omsorg (Q) og kulturell virksomhet, underholdning og fritidsaktiviteter (R), ble noe aktivitet som i BoF tidligere var klassifisert innen ideelle organisasjoner flyttet til markedsrettet aktivitet. Se også omtale i avsnitt 2.2. Staten og kommuneforvaltningen finansierer mye av produksjonen innen næringene P, Q og R, også når den finner sted utenfor offentlig forvaltning. Dette skjer for eksempel gjennom betalinger til foretakssektoren i form av produktkjøp (ofte benevnt sosiale naturaloverføringer) eller subsidier – eller som overføringer til ideelle organisasjoner. Disse transaksjonstypene skal spesifiseres på utgiftssiden til stats- og kommuneforvaltningen. Når virksomheter flyttes mellom mottakende sektorer må følgelig disse transaksjonene revideres slik at det blir samsvar mellom transaksjon og mottakende sektor.

Det er foretatt en gjennomgang av detaljerte regnskapsposter innenfor stat og kommuner som er knyttet til overføringer og tilskudd til, samt kjøp fra, private virksomheter med aktivitet innen P, Q og R. Kort oppsummert reduseres overføringene til ideelle organisasjoner, mens produktkjøp fra markedsrettet aktivitet øker. Overføringer berører ikke realdelen av nasjonalregnskapet, mens produktkjøp er en del av offentlig konsum. Et notat som gir mer detaljert informasjon om gjennomgangen og endringene planlegges publisert i etterkant av publiseringen av offentlig forvaltnings inntekter og utgifter, men endringer som påvirker næringsubsidier omtales nedenfor.

Det ble foretatt nye vurderinger av en del inndragninger fra private knyttet til naturressurser. Internasjonalt regelverk er imidlertid i endring, der bruk av naturressurser er et område der det blir en del endringer. En del opprinnelig foreslåtte endringer ble derfor utsatt i påvente av neste hovedrevisjon – da nye internasjonale retningslinjer skal innarbeides. Enkelte endringer som påvirker næringssskatter omtales nedenfor.

I forkant av arbeidet med HR2024 ble det igangsatt et eget prosjekt som skulle diskutere og finne frem til reviderte føringer for å sikre bedre konsistens mellom ulike delregnskap og sektorer innen nasjonalregnskapssystemet når det gjelder føringer av transaksjoner, fordringer og gjeld knyttet til pensjoner. Internasjonalt regelverk for føringer knyttet til pensjon i nasjonalregnskapet er komplekst, og må tolkes inn i konteksten av nasjonal lovgivning og tilgjengelig tallgrunnlag. Vi lyktes ikke med å komme i mål med dette arbeidet i denne hovedrevisjonen. Underveis ble det imidlertid avdekket at bruken av tallgrunnlaget for pensjonskostnader fra kommuneregnskapene fra 2014 var feil. Pensjonskostnader og dermed også lønnskostnader for kommuneforvaltningen for årene fra og med 2014 er derfor rettet opp jf. omtale i 2.9. Da lønnskostnader inngår i verditall for produksjon, bruttoprodukt og konsum er også disse størrelser tilsvarende påvirket av endringen. Sett i sammenheng med totaltall for offentlig forvaltning må endringene anses som relativt ubetydelige.

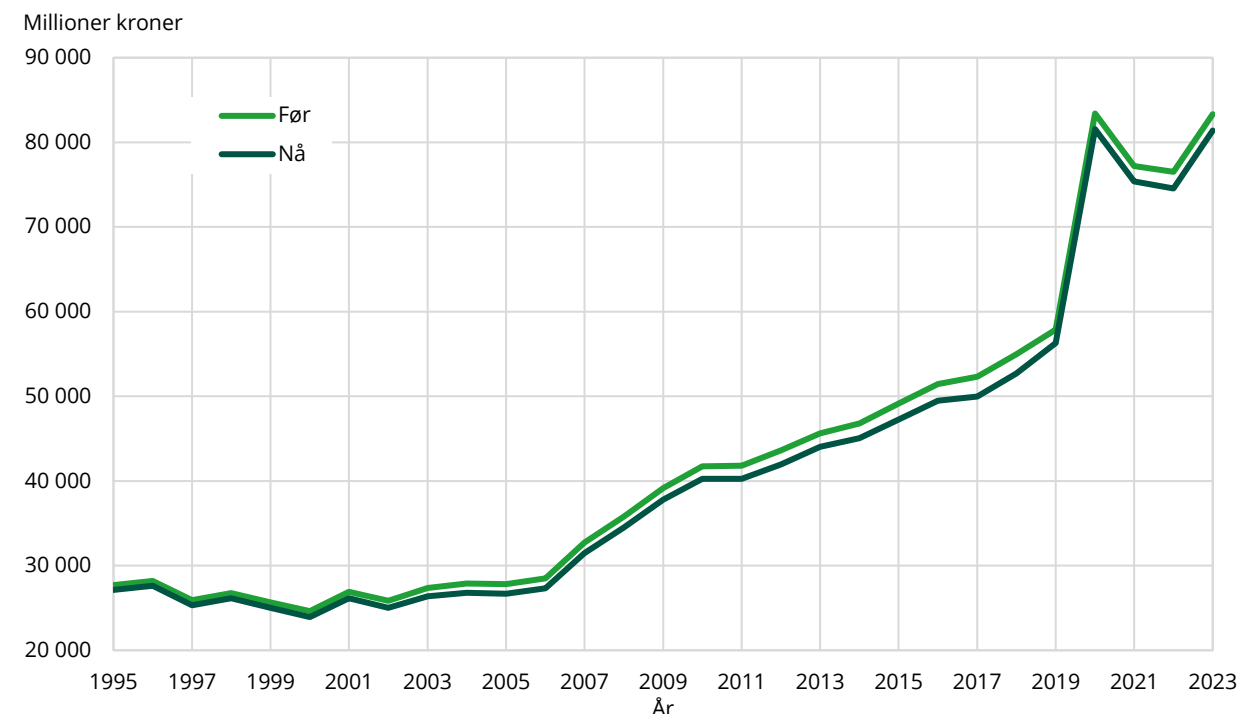
Næringssubsidier

Næringssubsidier påvirker driftsresultatet i næringene, ved at næringssubsidiene kommer til inntekt ved beregning av driftsresultat. I HR2024 er det gjort endringer på to arter av næringssubsidier:

- Tilskudd til private folkehøyskoler og høyskoler, som tidligere ble betraktet som næringssubsidier, ble omklassifisert til produktkjøp 1995-2023.
- revisjon i periodisering av Co2 - kompensasjonen til industri mellom 2013 og 2019.

Næringssubsidier er nedjustert med 1 956 millioner kroner for 2022 HR2024. For næringene i nasjonalregnskapet har det skjedd størst revisjon av næringssubsidier på næringshovedområde P undervisning.

Figur 3.1 Næringssubsidier

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Næringsskatter

Næringsskatter påvirker driftsresultatet i næringene, ved at næringsskattene kommer til som fradrag ved beregning av driftsresultat. I HR2024 er det gjort både omklassifiseringer og lagt til nye

skattearter. Et notat som gir mer detaljert informasjon om gjennomgangen og endringene planlegges publisert i etterkant av publiseringen av offentlig forvaltnings inntekter og utgifter.

Følgende næringskatter er omklassifisert til skatt på inntekt og formue mv.:

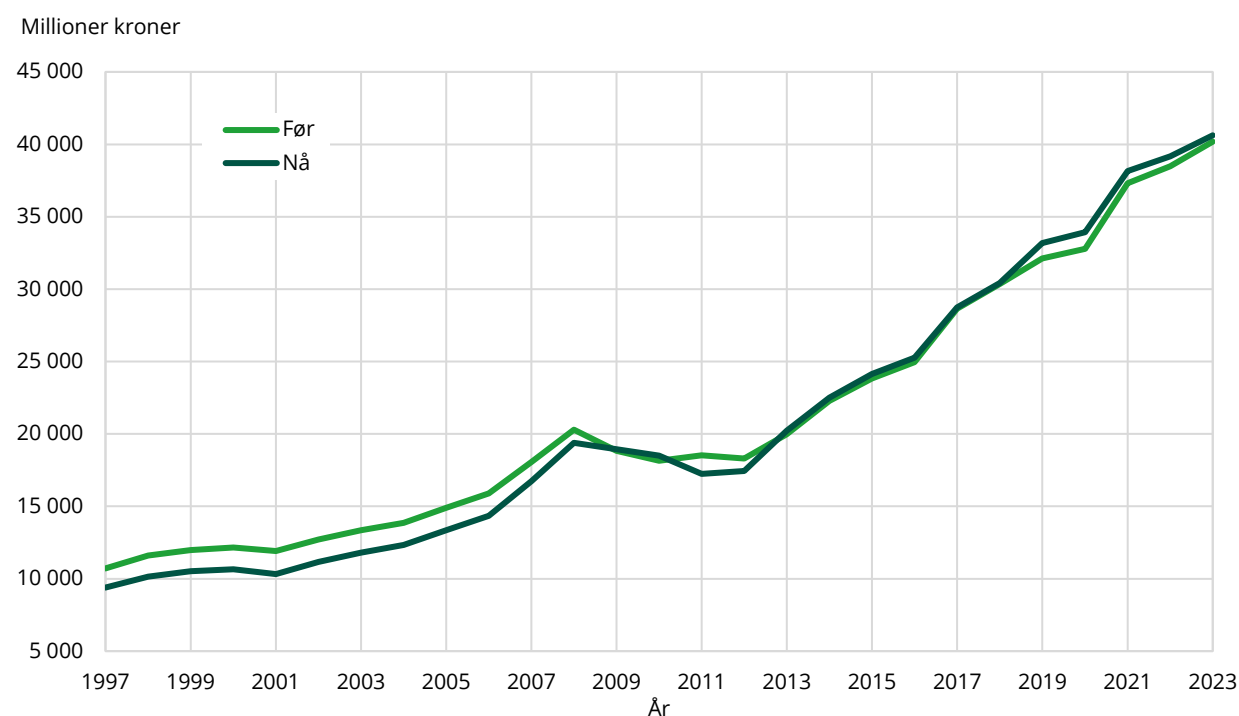
- Naturressursskatt i vannkraftproduksjonen (1997-2023)
- Avgift på produksjon av fisk (2021-2023)
- Avgift på viltlevende marine ressurser (2021-2023)

Det er gjort nye vurderinger om å registrere bidrag fra de finansielle foretakene til innskuddsgarantifondet og krisetiltaksfondet som en næringskatt, og følgende arter ble lagt til næringskatter:

- Premier til innskuddsgarantifondet (2007-2023)
- Premier til krisetiltaksfondet (2019-2023)
- Tilsynsavgift Finanstilsynet (2007-2023)

Næringskatter er oppjustert med 705 millioner kroner for 2022 HR2024. Revisjoner dekker perioden fra 1997 til 2023 og varierer mellom nedjustering og oppjustering over tid. For næringene i nasjonalregnskapet har det skjedd størst revisjon av næringskatter for elektrisitets-næringen og finansnæringene. Fiskenæringer påvirkes kun i årene 2021-2023.

Figur 3.2 Næringskatter

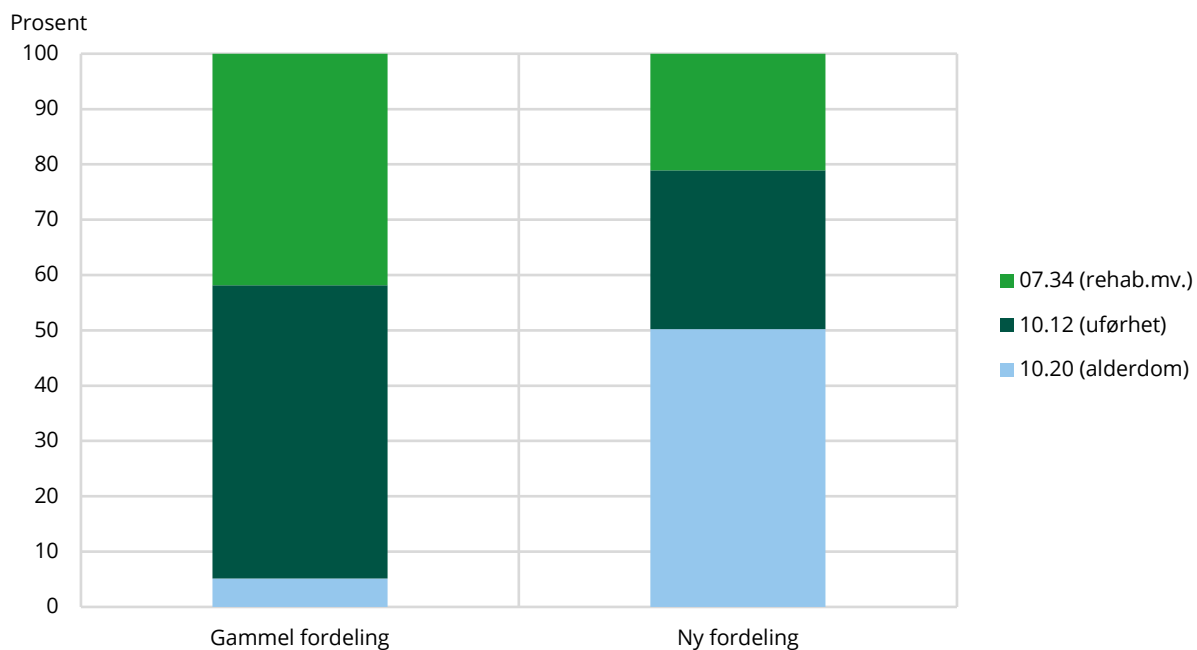

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Offentlig konsum grupperes etter formål, med en egen internasjonal standard for gruppering (COFOG 1999). Kildegrunnlaget for tall for kommunal forvaltning i statistikken inntekter og utgifter i kommunal forvaltning er KOSTRA (Kommune Stat Rapportering), der utgiftsgrupperingen i KOSTRA er viderefordelt etter formål. En sammenligning mot grupperingen i andre land, og ny vurdering,

viste at tidligere gruppering ikke var rimelig og endres i samband med HR2024. Endringen påvirker ikke totaltall for kommunal forvaltning.

Figur 3.3 Utgifter til pleie og omsorg etter formål. I prosent av totale pleie- og omsorgsutgifter. 2022

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Resultatet av denne fordelingen vises i figur 3.3, der vi ser at langt mer av utgiftene nå er klassifisert til formålet alderdom. Tilsvarende er utgiftene både til sykehustjenester (det vil si rehabilitering og opptreningstjenester) og uførhet redusert.

4. Revisjon av tallstørrelser for ideelle organisasjoner innen næringshovedområdene P, Q og R

4.1. Bakgrunn

For næringshovedområdene undervisning (P), helse og omsorg (Q) og kulturell virksomhet, underholdning og fritidsaktiviteter (R) publiseres det fra og med årgangen 2022 strukturstatistikk for markedsrettede næringer. Før etablering av statistikken ble det foretatt en ny gjennomgang av populasjonen i registeret (BoF) som medførte noen endringer i sektorkoder, se avsnitt 2.2, og en bedre kvalitet på populasjonen innen ideelle organisasjoner for næringshovedområdene P, Q og R. Fra tidligere var kun deler av næringshovedområdet dekket med økonomisk statistikk, der det for noe av statistikken også var en uklar avgrensning mellom aktivitet som var markedsrettet og aktivitet i ideelle organisasjoner. Tidligere beregninger var basert på nivåberegninger på usikkert tallgrunnlag som lå langt tilbake i tid, og utviklet med offentlige overføringer som en aktivitetsindikator.

Nye beregninger for markedsrettet aktivitet innen næringshovedområdene P, Q og R nødvendiggjorde en tilsvarende gjennomgang av beregningsopplegget for aktivitet i de samme næringene innen ideelle organisasjoner for å sikre konsistens i nasjonalregnskapssystemet.

4.2. Nye beregninger

Nye beregninger for ideelle organisasjoner innen P, Q og R har blitt gjennomført i 3 trinn:

1. Nedjustering av nivå på produksjon og andre nasjonalregnskapsstørrelser for næringer der en del av populasjonen er flyttet til markedsrettet aktivitet. For offentlig forvaltning er transaksjoner som er kjøp av tjenester fra aktivitet flyttet fra ideelle organisasjoner til markedsrettet aktivitet og dermed endret fra overføringer til produktkjøp.
2. Etablering av et nytt automatisert beregningsopplegg basert på tilgjengelige administrative data.
3. I tillegg kvalitetssikres nye tall fra beregningene i trinn 2 mot annen tilgjengelig informasjon.

Det eksisterer fortsatt ingen samlet statistikk for økonomisk aktivitet innen ideelle organisasjoner, og herav ikke innen næringshovedområdene P, Q og R. Kun for enkelte helsenæringer finnes noe økonomisk statistikk. Statistikk knyttet til undervisning og kultur og idrett dekker i hovedsak ikke-økonomiske størrelser.

Men det finnes en del administrative data for juridiske enheter som i BoF inngår i ideelle organisasjoner innen P, Q og R i form av næringsoppgaver levert til skattemyndighetene og/eller årsregnskap levert Brønnøysundregistrene. Innen ideelle organisasjoner er det imidlertid en del enheter som har unntak for regnskapsplikt. Dette gjelder spesielt mange mindre enheter innen næringshovedområde R.

Skatteetaten opererer med en rekke kriterier som avgjør i hvilken grad en organisasjon er rapporteringspliktig. Men om en organisasjon har begrenset rapporteringsplikt til skattemyndighetene, kan den likevel ha regnskapsplikt: Alle juridiske enheter registrert som AS eller stiftelser (STI) har regnskapsplikt. Videre har foreninger som eier eiendeler til en verdi av 20 millioner kroner eller mer, og/eller som har et gjennomsnittlig antall ansatte som er høyere enn 20 årsverk også regnskapsplikt.

I det nye beregningsopplegget benyttes uttrekk fra BoF bestående av foretak med sektortilhørighet ideelle organisasjoner innen næringshovedområdene P, Q og R. Der det eksisterer næringsoppgave

eller årsregnskap kobles disse på ved hjelp av foretaksnummeret fra det vaskede BoF-uttrekket. Produktinnsats beregnes foretaksvis ved hjelp av postene¹⁰ fra næringsoppgaven, der dette foreligger, eller ved hjelp av enkelte størrelser fra årsregnskapet¹¹. Siden en del foretak er unntatt forpliktelse om å levere næringsoppgave eller årsregnskap til myndighetene, vil en summering undervurdere samlet produktinnsats og følgelig produksjon. Dette er forsøkt håndtert ved at man ved hjelp av informasjon fra a-ordningen og arbeidskraftregnskapet blåser opp verdien av den beregnede produktinnsatsen på fem-siffer NACE-nivå tilsvarende forholdstallet til de rapporterte lønnskostnadene og lønnskostnadene beregnet i arbeidskraftregnskapet. Det ligger visse beskrankninger på oppblåsningsfaktoren¹².

5-sifret næringskode SN2007 for hver av enhetene i populasjonen kodes til koder for nasjonalregnskapsnæringer. Videre trekkes det ut mikrodata for de juridiske enhetene i populasjonen fra flere kilder for å beregne nasjonalregnskapsvariablene produksjon, produktinnsats, konsum og bruttoinvesteringer i fast realkapital.

Vi har generelt at i all ikke-markedsrettet aktivitet (herav i ideelle organisasjoner) regnes produksjon som summen av driftskostnader, dvs. med et driftsresultat lik null.

Vi har altså at $\text{Produksjon} = \text{Produktinnsats} + \text{lønnskostnader} + \text{kapitalslit} + \text{netto næringsskatter}$.

Tall for kapitalbeholdning og kapitalslit i nasjonalregnskap beregnes i et separat beregningssystem, BERKAP. Kapitalbeholdningen i realregnskapet er en funksjon av bruttoinvestering i fast realkapital og rater for kapitalslit av ulike investeringsarter. Siden en del av aktiviteten innen P, Q og R har blitt flyttet til markedsrettet aktivitet, ble en tilhørende andel av kapitalen flyttet over til markedsrettet sektor. Gitt nye tall for investeringer, har også tall for kapitalslit og kapitalbeholdninger blitt endret.

Beregningen for produksjon for den ovennevnte, bearbeidede populasjonen fra BoF baseres dermed på følgende kilder:

- Bearbeidet populasjon fra BoF,
- Beregnet produktinnsats
- A-ordningen for lønnskostnader
- BERKAP for kapitalslit i løpende priser
- Næringsskatter: Trafikksforsikringsavgift (fra 2018, tidligere årsavgift). Næringssubsidier kun i koronaår

Næringskoder (SN2007) brukes til å fordele produksjonen på relevante produkter.

Konsum i ideelle organisasjoner i disse næringene settes lik produksjon.

Tillegg i produktinnsats for FISIM (basert på felles beregning for alle næringer fra kilde for finansielle næringer) og justering for forbruk av elektrisitet og/eller fjernvarme (basert på felles beregning for alle næringer fra kilde for produksjon og forbruk av elektrisitet) gjøres i etterkant, og gjør at man i balanseringen manuelt må gjøre mindre korreksjoner på produksjon og konsum for å sikre et driftsresultat lik null.

Vi har også forsøkt å beregne investeringstall basert på de samme kildene som nyttes for beregning av produktinnsats og produksjon. Basert på BoF-uttrekket for 2022 finner man informasjon om kapitalbeholdning fra årsregnskap for kun 562 av foretakene, noe som svarer til en dekning av

¹⁰ Postene, og andelene av dem, som anvendes, er konsistent med hvordan dette gjøres for ikke-finansielle foretak i nasjonalregnskapet.

¹¹ Fra årsregnskapet anvendes størrelsene varef (vareforbruk) og adrkost (andre driftskostnader) til å anslå produktinnsatsen.

¹² Oppblåsningsfaktoren anvendes ikke til oppblåsing av produktinnsats dersom faktoren er mindre enn 1. For oppblåsningsfaktorer større enn 10 anvendes oppblåsningsfaktor lik 10.

populasjonen på knappe 16 prosent. Forsøksvis beregning for 2022 -årgangen endte opp med negativt beløp for et par av næringene, noe som kan skje hvis det er netto salg av kapital fra en dominerende aktør i næringen. Tallene ble imidlertid betraktet som lite rimelige, og inntil det eventuelt kommer på plass bedre kildemateriale nyttes tall justert for flytting av investeringer til markedsrettet aktivitet i første runde av hovedrevisjonen som utvikles videre.

Kvalitetssikring

Når det gjelder helse, publiseres relativt detaljert regnskapsstatistikk. For foretak man finner igjen i statistikk for spesialisthelsetjenesten later nivået på produktinnsats og lønnskostnader til å samsvare svært godt mellom statistikken og det nye beregningsopplegget. Det eksisterer ikke informasjon om investeringer for ideelle foretak i statistikken for spesialisthelsetjenesten, da dette ikke samles inn. Det gjøres imidlertid et forsøk på å gjenfinne informasjon om investeringer via andre kanaler. For annen næringsaktivitet innen P, Q og R i ideelle organisasjoner har vi ikke funnet tilgjengelig annen økonomiinformasjon vi kan nyttiggjøre til vårt formål.

5. Husholdningenes konsum

Husholdningenes konsum er som følge av hovedrevisjonen 2024 revidert opp med 174 milliarder kroner for 2022. Den største enkeltrevisjonen er knyttet til nye beregninger av boligjenester fra husholdningenes selveide boliger, der tjenesteproduksjonen i sin helhet veltes over som anvendelse i form av konsum i husholdningene. Denne revisjonen utgjør i overkant av 149 milliarder kroner i 2022. Se avsnitt 2.7 for nærmere beskrivelse av endringene i produksjonen av boligjenestene. En mer omfattende dokumentasjon av beregningene av boligjenestene publiseres også i et separat notat.

Det er også forholdsvis store endringer i grupperingen av konsumet, som følge av at konsumgrupperingen er endret for å innarbeide oppdatert internasjonal standard (COICOP 2018). Bruk av oppdaterte kilder og beregninger for andre størrelser i nasjonalregnskapet påvirker i tillegg tall for konsumet i noen grad. Omtalen av husholdningenes konsum i dette notatet vil følges opp med en mer omfattende dokumentasjon senere.

5.1. Endret gruppering av husholdningens konsum

Grupperingen av husholdningenes konsum i nasjonalregnskapet er basert på den internasjonale standarden for klassifisering av husholdningens konsum av varer og tjenester, COICOP (Standard for klassifisering av individuelt konsum etter formål). Som del av hovedrevisjonen i 2024, er en ny versjon av standarden, COICOP 2018, innarbeidet i nasjonalregnskapet. COICOP utarbeides av FN, og den nyeste versjonen inkluderer en høyere detaljgrad, samt modernisering av konsumgruppene. Formålet med endringen er at ny gruppering skal avspeile nye forbruksmønstre bedre.

Omgrupperingen av innholdet i de aggregerte konsumgruppene som følge av den nye konsumgrupperingen medfører til dels store endringer på konsumgruppenivå sammenlignet med tidligere publiserte tall. Innføringen av COICOP 2018 medfører i seg selv ingen endringer på samlet husholdningskonsum, endringer i nivået er knyttet andre endringer i bruk av kilder og metoder.

Aggregert konsumgruppenivå

Konsumgruppene med størst endringer er Kultur, sport og fritid samt gruppen Informasjon og kommunikasjon. Informasjon og kommunikasjon erstatter den tidligere konsumgruppen Post- og teletjenester. Posttjenester er nå flyttet til Transport. I tillegg er nyere, elektroniske varer og samsvarende tjenester som TV-abonnement og strømming av film og musikk flyttet fra Kultur, sport og fritid til Informasjon og kommunikasjon.

Forsikring, finansielle tjenester og indirekte målte finansielle tjenester er skilt ut fra Andre tjenester til en egen konsumgruppe kalt Forsikring og finansielle tjenester.

Tabell 5.1 Sammenligning husholdningenes konsum i HR2024 mot tidligere publiserte serier. Millioner kroner. 2022

Konsumgruppe HR2024	Etter revisjon	Tidligere publisert
Totalt konsum	1 921 019	1 746 711
Matvarer og alkoholfrie drikkevarer	181 859	185 981
Alkoholrikke og tobakk mv.	62 651	63 539
Klær og skotøy	71 723	76 228
Bolig, lys og brensel	550 930	388 670
Møbler og husholdningsartikler mv.	100 634	100 302
Helsepleie	59 904	52 867
Transport	265 087	278 829
Informasjon og kommunikasjon	100 862	29 681
Kultur, sport og fritid	140 212	198 372
Utdanning	9 936	6 260
Overnattings- og serveringstjenester	124 269	126 982
Forsikring og finansielle tjenester	89 813	-
Andre varer og tjenester	95 080	192 081
Utlendingers konsum i Norge	- 54 927	- 54 927
Nordmenns konsum i utlandet	122 986	122 453

Nye detaljerte inndelinger

COICOP 2018-klassifiseringen er formålsbasert, og på det mest detaljerte nivået skiller standarden mellom konsum av varer og tjenester. Når vi aggregerer disse detaljene til publiseringsnivå, går imidlertid dette skillet tapt. I en del analysesammenhenger er det fortsatt nyttig å kunne skille mellom vare- og tjenestekonsum. For publiseringen av nasjonalregnskapstall opprettes derfor en ny statistikkbanktabell 14565 der detaljerte konsumgrupper presenteres i to ulike inndelinger:

- Den ene detaljerte inndelingen er direkte basert på COICOP 2018 standard, og vil være internasjonal sammenlignbar. Aggregatene presentert ovenfor vil imidlertid ikke kunne utledes direkte med COICOP 2018 inndelingen.
- Den andre detaljerte inndelingen er en nasjonal inndeling som har likheter med COICOP 2018 inndelingen, men der det skilles mellom varer og tjenester. Den nasjonale inndelingen vil være direkte sammenlignbar med aggregatene som ligger i den aggregerte inndelingen. Eksempelvis vil de fire disaggregerte seriene 61M1 Personlig pleie, 61M2 Andre personlige varer, 61M3 Barnehage- og omsorgstjenester og 61M9 Andre tjenester summere seg til aggregatet 61M Andre tjenester.

Se artikkelen [Endret gruppering av husholdningenes konsum i nasjonalregnskapet](#) for nærmere informasjon.

5.2. Andre årsaker til revisjoner

Nytt kildegrunnlag for næringsområder

For en del av produktene i husholdningenes konsum er det produksjonen i relevante næringer som er kildegrunnlaget. Som omtalt i avsnitt 2.2 og kapittel 4 er det tatt i bruk nye kilder for næringsområdene, Undervisning, Helse- og sosialtjenester og Kulturell virksomhet, underholdning og fritidsaktiviteter. I forbindelse med dette, er det også blitt foretatt en sektorgjennomgang der noe aktivitet har blitt flyttet til markedsrettet virksomhet. Dette har ført til revisjoner i husholdningenes konsum for de relevante områdene. Også for andre næringer der kildegrunnlaget er oppdatert, og der anvendelsen i hovedsak eller i stor grad går til konsum, vil husholdningens konsum av disse næringenes produkter kunne påvirkes gjennom balanseringen i nasjonalregnskapssystemet (som enkelte endringer for finansielle tjenester beskrevet i avsnitt 2.8).

Oppdatert forbruksundersøkelse

I 2022 gjennomførte Statistisk sentralbyrå en ny forbruksundersøkelse som ga oppdatert informasjon for husholdningskonsumet. [Forbruksundersøkelsen](#) er en utvalgsundersøkelse som gir innsikt i forbrukermønstrene til norske husholdninger, og brukes som en av mange kilder til å vurdere og eventuelt justere beregnet konsum av de ulike konsumgruppene. Nivået på totalt konsum i publisert statistikk basert på forbruksundersøkelsen er betydelig lavere enn i nasjonalregnskapet og ble derfor ikke brukt til direkte nivåjusteringer. Forbruksundersøkelsen brukes derfor istedenfor som informasjon om hvordan konsumet fordeler seg mellom konsumgrupper og om forbruksvanene til husholdningene, men med noen konsumgrupper holdt utenfor betraktning.

6. Eksport og import

Utenriksregnskapet publiseres som en separat statistikk, men er en del av det samlede nasjonalregnskapssystemet. Blant annet inngår tall for eksport og import fra utenriksregnskapet også som eksport- og import i realregnskapet. I forbindelse med hovedrevisjonen er eksport og import av tjenester revidert, altså realøkonomiske størrelser. Andre reviderte størrelser hører til under primærinntektskontoen eller sekundærinntektskontoen og er en del av det institusjonelle inntektsregnskapet. Gjennomgående er revisjonene knyttet til import og eksport moderate sammenlignet med øvrige endringer i realregnskapet.

Det er to hovedårsaker til revisjoner av tallene for tjenesteimport og -eksport:

- Det har blitt foretatt en ny gjennomgang av hvordan tall fra statistikken utenrikshandel for tjenester, som er hovedkilden for beregning av import- og eksporttjenester, blir anvendt i beregningene av import og eksport i utenriks- og nasjonalregnskapet.
- Enkelte produkter har vært beregnet på et svakt grunnlag hvor usikkerheten har vært stor, og det er foretatt nye vurderinger. For et par produkter er det også oppdaget feil i beregningene som er rettet opp.

Reviderte serier dekker sjøtransporttjenester, reparasjon- og installasjonstjenester og anleggsvirksomhet, for å nevne de viktigste. Videre er offentlig sektors import av indirekte målte bank- og finanstjenester redusert. Denne revisjonen er knyttet til Statens Pensjonsfond Utland. Det er også gjort revisjoner i tall for gjenforsikringstjenester, knyttet til maritime forsikringsprodukter.

Tabell 6.1 Eksport av varer og tjenester 2022. Millioner kroner, løpende priser og revisjon i prosent

	HR2024	MR2022	Revisjon (HR-MR)	Revisjon, prosent
Eksport i alt	3 179 965	3 181 752	-1 787	-0,1
Eksport av varer	2 659 749	2 659 783	-34	0,0
Eksport av tjenester	520 216	521 969	-1 753	-0,3
HERAV:				
--Reparasjon av skip og fiskebåter	9 699	2 612	7 087	271,3
--Utenriks råolje og oljeproduktfrakt	35 073	29 667	5 406	18,2
--Byggeteknisk konsulentvirksomhet	6 162	1 162	5 000	430,3
--Generell rådgivende ingeniørtjenester mv.	5 275	1 162	4 113	354,0
--Skipsmeklings- og befraktnings-tjenester	6 309	3 198	3 111	97,3
--Andre tjenester tilknyttet olje- og gassutvinning	24 774	22 625	2 149	9,5
--Installasjon av industrimaskiner og utstyr	5 373	3 224	2 149	66,7
--Reparasjon av oljeplattformer	3 558	2 135	1 423	66,7
--Reparasjon av olje- og gassrørledninger	2 270	1 156	1 114	96,4
--Utenriks frakt av annen tørrlast	44 753	46 048	-1 295	-2,8
--Forsyning og andre sjøtransporttjenester offshore	5 218	8 422	-3 204	-38,0
--Boring etter olje og gass (inkl. legging av rør)	1 563	5 791	-4 228	-73,0
--Utenriks frakt av kjemikalier og gasser	28 312	33 329	-5 017	-15,1
--Andre skadeforsikringstjenester	4 609	10 609	-6 000	-56,6
--Utenriks tørrbulkfrakt	27 152	38 183	-11 031	-28,9
--Utleie av skip med mannskap, utenriks	16 151	29 220	-13 069	-44,7

Tabell 6.2 Import av varer og tjenester 2022. Millioner kroner, løpende priser og revisjon i prosent

	HR2024	MR2022	Revisjon	Revisjon, prosent
Import i alt	1 563 410	1 554 171	9 239	0,6
Import av varer	1 056 337	1 057 533	-1 196	-0,1
Import av tjenester	507 073	496 638	10 435	2,1
HERAV:				
--Databehandling, datalagring og tilknyttede tjenester	39 545	35 257	4 288	12,2
--Gjenforsikring	4 099		4 099	..
--Flyreiser, passasjerer	11 752	9 355	2 397	25,6
--Lasting og lossing	15 765	14 188	1 577	11,1
--Installasjon av industrimaskiner og utstyr	5 856	4 686	1 170	25,0
--Skipsmeklings- og befraktningstjenester	3 614	2 530	1 084	42,8
--Tunge petroleumsprodukter olje, kjøpt i utlandet	16 826	17 598	- 772	-4,4
--Luftfartens driftsutgifter i utlandet	2 230	4 440	-2 210	-49,8
--Andre skadeforsikringstjenester	2 062	4 462	-2 400	-53,8
--FISIM til statlige næringer, bankvirksomhet	48	4 796	-4 748	-99,0

I tillegg er tall for lønnskostnader blitt langt mer detaljerte, og med det er flere lønnsarter tatt inn i Utenriksregnskapet. Antallet arter øker fra 2 til 11 lønnsarter. Lønn til utlandet og lønn fra utlandet revideres opp.

7. Revisjon av tilbakegående tallserier

De foregående kapitler har beskrevet hvordan revisjonene i HR2024 har gitt nye nivåer i 2022 for mange variabler, på grunn av nye kildedata og beregningsmetoder. For å sikre konsistente tidsserier er tallene for årene 2021 og tidligere blitt tilpasset de nye nivåene. Denne prosessen kalles tilbakeregning.

Reviderte tall bakover i tid utarbeides ikke like detaljert som tallene for 2022. Ved tilbakeregning beholdes i stort tidligere beregnet utvikling, siden ny statistikk og metoder i liten grad gir informasjon om utviklingen bakover. Samtidig er det for de fleste revisjonene ikke rimelig at revisjonen i nivå i 2022 skal tilbakeføres helt til starten av tidsserien (1970 i realregnskapet). Valg av implementeringstidspunkt (år) har derfor betydning for den årlige veksten. For revisjon i de fleste seriene er det valgt et implementeringstidspunkt rundt 2000. Dette medfører en jevn og svak oppjustering av vekst i seriene bakover i tid, herav en meget svak oppjustering av vekst i produktivitet.

Metodene som brukes for tilbakeregning avhenger av hva slags informasjon som er tilgjengelig og ressursene som er til rådighet. I tilbakeregningen er det tatt hensyn til definisjonssammenhengene som gjelder i nasjonalregnskapet. De viktigste er at tilgang skal være lik anvendelse, at bruttoprodukt er lik produksjon minus produktinnsats, og sammenhengen mellom verdi, volum og prisendringer.

Generelt har vi at når utviklingen i tidligere tidsserier skal tilpasses til nye beregnede nivåer i 2022, er det minst tre alternative forholdstall mellom nye tall (HR2024) og tidligere tall (MR2022) som kan nyttes:

Alternativ 1 er å bruke forholdet mellom verditall i løpende priser i 2022 til å justere verditall i løpende priser for tilbakegående år og bruke forholdet mellom tall målt i faste t-1 priser i 2022 til å justere de årlige fastpristallene bakover i tid. Alternativ 2 er å bruke forholdet mellom verditall i løpende priser til å justere både de årlige verdi- og fastpristallene bakover i tid. Alternativ 3 går ut på å bruke forholdet mellom tall målt i faste t-1 priser i 2022 til å justere både de årlige verdi- og fastprisdataene.

Det er ikke uten videre lett å finne en klar preferanserekkefølge blant de tre alternativene. Tradisjonelt har utvikling i fastpristall fått mer oppmerksomhet enn utvikling i verditall målt i løpende priser. Valget falt derfor på å bruke forholdstallet i alternativ 3 for tilbakeregning, som virker mer intuitivt.

Merk at bruk av alternativ 3 ikke vil endre verken prisnivået eller prisindeksen i tilbakeregnete tall frem til og med 2021. Dette er fordi den eneste effekten av forholdet er å øke (hvis forholdet er større enn 1) eller redusere (hvis forholdet er mindre enn 1) nivået på den årlige verdien eller fastpristallet, og i nøyaktig samme grad. Den beregnede årlige verdien eller fastpristallet vil imidlertid endres, men bare i den grad det gjenspeiler det gradvis justerte forholdet i samme periode.

For de fleste markedsrettede næringer antar vi at de endringene som har gitt nye nivåer produksjon, bruttoprodukt og bruttoinvesteringer i 2022 har utviklet seg gradvis fra rundt år 2000. Det skyldes at de fleste av revisjonene knytter seg til endring i bruk av kilder som første gang ble brukt tidlig på 2000-tallet. Derfor blir de nye nivåene i 2022 faset inn gradvis mellom 2000 og 2021. Formålet er å beholde utviklingen i de eksisterende tidsseriene, samtidig som serien justeres til det nye nivået i 2022, som beskrevet over. Dette er også tilfellet for næringen boligjenester fra egen bolig.

For husholdningenes konsum er det først foretatt en omkoding fra gammel til ny COICOP konsumklassifisering. Deretter er nye nivåer i 2022 faset inn gradvis mellom 2000 og 2021, på tilsvarende måte som for markedsrettede næringer. Den største revisjonen er knyttet til boligkonsumet, som følger utviklingen i produksjonen av boligtjenester.

For næringshovedområdene undervisning, helse og omsorg, og kultur, underholdning og fritid er fordelingen mellom markedsrettet og ideell virksomhet justert som en følge av ny statistikk og gjennomgang av populasjonen, se avsnitt 2.2.

For offentlig forvaltning er det gjort nye beregninger for produksjon og konsum basert på reviderte kilde-data fra de offentlige regnskapene.

8. Fra foreløpig til endelig regnskap for 2023

8.1. Fra foreløpig til endelig nasjonalregnskap

Selv om definisjoner, prinsipper og sammenhenger er like mellom endelige og foreløpige nasjonalregnskapstall, er ikke statistikkgrunnlaget det. Jo tidligere tall beregnes og publiseres etter utgangen av en periode, jo mindre grunnlagsstatistikk eller annen løpende informasjon er tilgjengelig. Foreløpige nasjonalregnskapstall (årlige, kvartalsvise og månedlige) utarbeides derfor ved hjelp av et annet beregningsopplegg og statistikkgrunnlag enn endelige tall, og jamfør omtale i avsnitt 1.1 om nasjonalregnskapets revisjonssyklus, revideres tallene etter hvert som det foreligger mer informasjon. Beregningene for foreløpige tall, hviler kort fortalt på to pilarer; Sammenhengene i siste endelige årsregnskap og utviklingen i korttidsstatistikk.

Ved oppdatering fra foreløpig regnskap til endelig regnskap for et år vil det alltid være revisjoner, mens størrelsen på revisjonene varierer fra år til år. Ved en hovedrevisjon, som inkluderer innarbeiding av nye kilder og metoder, kan revisjonene være større enn ved vanlig oppdatering. Det endelige nasjonalregnskapet som legges fram i denne publiseringen, baserer seg på regnskapsopplysninger fra næringslivet, både fra finansielle og ikke-finansielle foretak og virksomheter, og gir et mer detaljert og presist bilde av utviklingen for 2023.

Siste endelige årgang i nasjonalregnskapet er basisår og danner modellgrunnlaget for det foreløpige nasjonalregnskapet. Basisåret gir nivåene for de ulike postene som i det foreløpige nasjonalregnskapet beregnes ved hjelp av indikatorer. Når det utarbeides endelig nasjonalregnskap for 2023 innebærer det derfor både at 2023-regnskapet revideres, men også at de foreløpige kvartals- og månedsregnskapene for 2024 og 2025 oppdateres fordi disse tallene nå beregnes med et nytt basisår. Revisjon i foreløpige tall for 2024 og kvartalene i 2025, samt oppdaterte tall for 3. kvartal 2025, beskrives i egen [artikkel](#).

Endring av basisår vil normalt føre til revisjon i volumvekst i de ulike aggregatene i nasjonalregnskapet, fordi den relative vekten til ulike undergrupper endres. I overgangen fra 2022 til 2023 er slike endringer særlig store, på grunn av de store prisbevegelsene disse årene. For eksempel utgjorde olje- og gassutvinning 25 prosent av samlet bruttoprodukt i 2023, mot hele 36 prosent i 2022. Det betyr at en beregnet vekst i bruttoproduktet i olje- og gassutvinning i 2024 relativt sett vil veie mindre når vi tar i bruk 2023 som basisår.

Tabell 8.1 viser revisjon i noen av nasjonalregnskapets hovedstørrelser for 2023, målt i løpende priser for 2023, samt volumendringen fra 2022 til 2023. Tallene i løpende priser viser revisjonene fra foreløpige til endelige tall, inkludert endringer som følger av hovedrevisjonen. Revisjonene målt i volum gjenspeiler i hovedsak forskjellen mellom foreløpige og endelige tall, ettersom de endelige tallene bygger på en revidert årgang for 2022.

De endelige tallene for årgang 2023 viser en høyere vekst i norsk økonomi enn tidligere publiserte tall. Veksten i BNP, målt i volum er revidert opp fra 0,1 til 0,4 prosent. BNP fastlands-Norge er revidert opp fra 0,7 til 0,9 prosent.

Tabell 8.1 Revisjon i tall for 2023. Millioner kroner, løpende priser og volumendring.

	Før.	Nå.	Revisjon	Før *	Nå	Revisjon
	Løpende	Løpende	2023	Volum-	Volum-	Volum-
	priser	priser	Løpende	endring	endring	endring
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner	1 959 015	2 111 037	152 022	-1,2	-1,0	0,2
Konsum i husholdninger	1 841 203	1 988 969	147 766	-1,4	-1,4	0,0
Varekonsum	833 641	806 746	-26 895	-5,8	-5,4	0,4
Tjenestekonsum	915 126	1 100 624	185 498	2,2	2,1	-0,1
Husleie	301 733	467 778	166 045	1,3	-0,3	-1,6
Konsum i ideelle organisasjoner	117 812	122 068	4 256	1,0	5,2	4,2
Konsum i offentlig forvaltning	1 116 464	1 124 028	7 564	3,4	4,4	1,0
Bruttoinvestering i fast realkapital	1 104 630	1 197 784	93 154	-1,5	-2,5	-1,0
Lagerendring og statistiske avvik	132 045	54 355	-77 690	-18,2	-27	-8,8
Bruttoinvestering i alt	1 237 361	1 252 418	15 057	-3,7	-4,2	-0,5
Eksport i alt	2 444 264	2 461 728	17 464	0,4	0,9	0,5
Import i alt	1 655 545	1 644 313	-11 232	-1,5	-1,2	0,3
Bruttonasjonalprodukt, markedsverdi	5 101 559	5 304 898	203 339	0,1	0,4	0,3
Bruttonasjonalprodukt Fastlands-Norge, markedsverdi	3 878 698	4 021 628	142 930	0,7	0,9	0,2

8.2. Revisjoner i import og eksport

For året 2023 er det omfattende revisjoner i både import- og eksporttallene. Samlet eksport er oppjustert 17,5 milliarder kroner i løpende priser, mens eksport fra fastlandet er oppjustert med 10,8 milliarder kroner. Importen er derimot nedjustert 11,2 milliarder kroner, hvorav 20,2 milliarder kroner gjelder utenlandske driftsutgifter i sjøfarten, og 12,3 milliarder kroner gjelder nordmenns konsum i utlandet.

8.3. Revisjoner i innenlandske sluttanvendelser

Innenlandsk sluttanvendelse er revidert for 2023 som følge av hovedrevisjonen, samt innarbeidingen av endelig regnskap. Den største revisjonen, målt i volum, er knyttet til størrelsen lagerendring og statistiske avvik, som ble nedjustert 8,8 prosentpoeng til -27 prosent. Sammensetningen av produktene som inngår i dette aggregatet påvirker også volumendringen. Kombinasjonen av høyere eksport og lavere import, nevnt over, trekker i retning av økt anvendelse og dermed redusert lageroppbygging.

Blant delkomponentene er investeringer i bolig og næringsbygg viktige størrelser. De oppdaterte beregningene har resultert i en oppjustering på investeringene, særlig for investeringer i næringsbygg. Dette er nærmere omtalt i avsnitt 2.6.

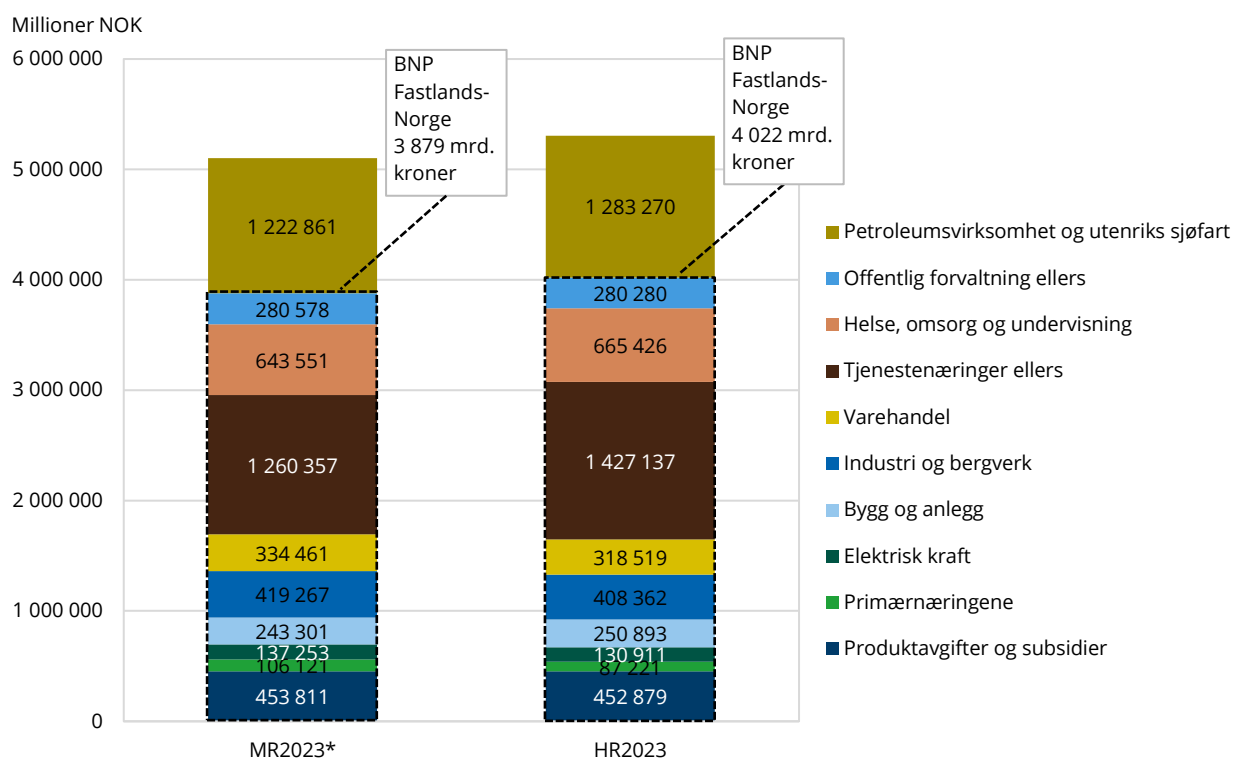
Videre er sammensetningen og beregningen av ideelle organisasjoner endret i hovedrevisjonen. Målt i volum er ideelt konsum revidert opp fra 1 til 5,2 prosent. Samtidig er volumveksten i offentlig konsum oppjustert 1 prosentpoeng.

8.4. Revisjoner i bruttoprodukt i næringene

Figur 8.1 viser BNP for 2023 med nye og tidligere publiserte tall for utvalgte næringsaggregater. Totalt sett er BNP revidert opp 4 prosent, tilsvarende om lag 203 milliarder kroner (4 prosent). Tjenestenæringene har samlet sett den største revisjonen i verdi, med 167 milliarder kroner (13 prosent). Deretter følger petroleum og utenriks sjøfart med en revisjon på 60 milliarder kroner (5 prosent). Den største relative endringen gjelder primærnæringene, med en nedjustering på 18 prosent, tilsvarende 19 milliarder kroner.

Utgifter i form av produktinnsats er blant de mest usikre størrelsene i foreløpig regnskap. Sett bort fra offentlig forvaltning, mangler direkte informasjon om produktinnsatsnivå og sammensetning i indikatorgrunnlaget ved beregning av foreløpige tall. Produktinnsats blir dermed beregnet ved hjelp av forutsetning om fast produktinnsatsandel sett i forhold til produksjonen i faste priser (volumutvikling i bruttoprodukt i en gitt næring blir dermed lik utviklingen i produksjonen). Næringer med større revisjoner i bruttoproduktet er blant annet fiske og akvakultur og bergverksdrift.

Figur 8.1 BNP fordelt på hovedstørrelse i 2023 for nye og tidligere publiserte tall. Millioner kroner

8.5. Revisjoner i lønnskostnader og utførte timeverk

Tabell 8.2 viser nivåtall og vekstrater for lønnskostnader og utførte timeverk for året 2023 etter gammel regnskapsversjon (MR) og ny versjon (HR), samt revisjon både i nivå og i vekstrate. Revisjonen i nivå er ikke så ulik nivårevisjonen for året 2022, se tabell 2.6. Veksten i samlede lønnskostnader for 2023 er nedjustert fra 7,8 til 7,4 prosent. Nedjusteringen kan i stor grad tilskrives redusert vekst i beregnede pensjonskostnader, en størrelse som vokste relativt sterkt i det foreløpige regnskapet for 2023. Veksten i lønnskostnadene i industrien er nedjustert fra 7,9 til 7,1 prosent. Også her kan nedjusteringen i hovedsak tilskrives redusert vekst i pensjonskostnadene i forhold til tidligere publiserte tall. Veksten i samlede utførte timeverk for økonomien er redusert fra 0,6 til 0,3 prosent. Nedjusteringen kan tilskrives en nedjustering av veksten i beregnede utførte timeverk for selvstendig næringsdrivende, men det var også nedjustering av veksten i lønnstaker-jobber, blant annet i offentlig forvaltning. For industrien var det kun en liten nedjustering, fra en vekst på 0,6 prosent til en vekst på 0,5 prosent.

Tabell 8.2 Lønnskostnader og utførte timeverk for 2023 etter regnskapsversjon. Revisjon i nivå og vekst

	Nivå 2023			Prosentvis vekst fra 2022		
	Før	Nå	Revisjon, nivå	Før	Nå	Revisjon
Lønnskostnader. Millioner kroner						
I alt	2 154 542	2 122 968	-31 574	7,8	7,4	-0,4
Fastlands-Norge	2 088 997	2 063 686	-25 311	7,7	7,3	-0,5
Industri	186 838	183 393	-3 445	7,9	7,1	-0,8
Offentlig forvaltning	661 291	657 607	-3 684	6,7	6,7	0,0
Utførte timeverk. Millioner timeverk						
I alt	4 191	4 136	-55,3	0,6	0,3	-0,3
Fastlands-Norge	4 115	4 087	-28,6	0,6	0,3	-0,3
Industri	349	348	-1,8	0,6	0,5	-0,1
Offentlig forvaltning	1 210	1 205	-5,7	1,0	0,2	-0,7

9. Usikkerhet og framtidige revisjoner

9.1. Usikkerhet i beregningene

Som nevnt i innledningen er nasjonalregnskapet basert på nær sagt «all» økonomisk statistikk, regnskapsinformasjon, prisindekser, lønn og sysselsettingsstatistikk og mye annen informasjon, som settes sammen i et samlet regnskapssystem der ulike deler av nasjonalregnskapet skal stemme overens. Nasjonalregnskapet skal omfatte alle inntekter og utgifter i en økonomi, samt ikke-finansiell og finansiell kapital (fordringer og gjeld), også der det ikke finnes tilgjengelig statistikk eller målbare observasjoner. Mange størrelser beregnes ved hjelp av motpartsberegninger, og det er også innslag av imputeringer for ikke-observerbare størrelser.

Usikkerhet, mangler og eventuelle feil i tallgrunnlaget som nyttes for beregning av nasjonalregnskapstall dras med videre i nasjonalregnskapet. På den annen side kan sammenhengene i systemet til en viss grad bidra til å avdekke områder med særlig usikkerhet og inkonsistenser, og bidra til å rette opp avvik. Siden nasjonalregnskapet er en sammensetning av så mange ulike typer statistikk og informasjon, lar det seg ikke gjøre å beregne utvalgsusikkerhet eller andre mål på usikkerhet. Vurdering av usikkerhet må derfor foretas gjennom vurderinger av tallgrunnlaget, beregninger og endelige tallstørrelser.

Vi erfarer at det er mangler og usikkerhet i dagens statistikkgrunnlag for tallfesting av sentrale størrelser som produktinnsats, investeringer i fast kapital, og konsum i husholdninger. Usikkerhet er dels knyttet til fordeling på produkter, noe som svekker blant annet fastprisberegningene, men delvis også til fastsetting av nivåer på totalstørrelser. I noen grad er manglene knyttet til at grunnlagsstatistikken i stor grad er basert på administrative opplysninger samlet inn for eksempelvis skatteformål, og ikke tilpasset i forhold til implementering i nasjonalregnskap etter internasjonale prinsipper og definisjoner. Det er i noen grad også vanskelig å få aksept for å be om tilleggsopplysninger i undersøkelser med argumentet at næringslivets oppgavebyrde ikke skal bli for høy.

En størrelse som indikerer noe om usikkerhet i det norske nasjonalregnskapet er lagerendringer og statistiske avvik. Vurderinger knyttet til denne størrelsen beskrives nærmere nedenfor. Avviket mellom beregnet påløpt moms i realregnskapet og innbetalt moms til skattemyndighetene er en annen størrelse som indikerer usikkerhet. Her skal det også være et avvik, siden nasjonalregnskapet beregner påløpt moms etter momsregelverket og etter anvendelse, mens innbetalt moms til skattemyndighetene kan være gjenstand for skattefusk. Avviket kan imidlertid vel så gjerne avspeile usikkerhet i dekomponering på ulike typer anvendelse og produkter (med ulike satser) og det har økt for siste endelige årgang.

En annen størrelse som indikerer noe om usikkerhet i nasjonalregnskapssystemet er netto finansinvesteringer. Denne størrelsen inngår som variabel i inntekts- og kapitalregnskapet og finansregnskapet, og basert på ulike kilder og beregninger skal de ulike regnskapene i teorien ende opp med den samme sluttvariabelen. Netto finansinvesteringer inngår ikke som variabel i realregnskapet, så det blir ingen mer utfyllende beskrivelse her, men det kan nevnes at størrelsene som er beregnet i realregnskapet bidrar til sluttresultatet i inntekts- og kapitalregnskapet.

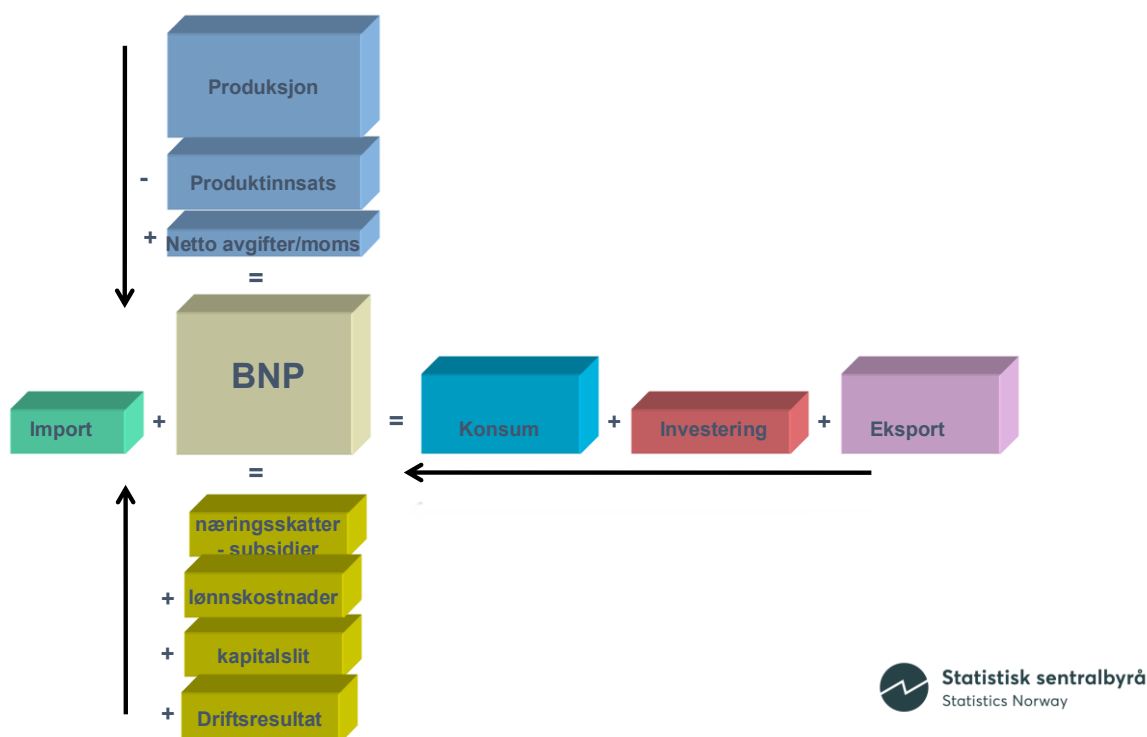
Til sist er nasjonalregnskapet også gjenstand for eksterne gjennomganger og vurderinger, spesielt fra BNI-komiteen i Eurostat (se nedenfor).

Arbeidet med HR2024 har ført til en bedre kvalitet på nasjonalregnskapet. Det er imidlertid fortsatt gjenstående usikkerhet i tallgrunnlaget og i beregnede tallstørrelser. Enkelte analyser/endringsforslag som var satt på planen i samband med HR2024 kom ikke i mål, og bør gjenopptas senere. Arbeidet med kvalitet i nasjonalregnskapet er en kontinuerlig oppgave, selv om det aldri vil være mulig å lukke all usikkerhet.

9.2. Lagerendringer og statistiske avvik

I det norske nasjonalregnskapet beregnes lagerendringer og statistiske avvik residualt, altså som et avvik mellom beregnet samlet tilgang og samlet anvendelse. Dette fremkommer for hvert enkelt produkt i regnskapet, samt på makronivå. Ved oppstilling av BNP beregnet etter sluttanvendelse (horisontalt i figur 9.1 nedenfor) inngår denne variabelen i (brutto)investeringer. Lagerendringer kan være knyttet til varer under arbeid på produsentens side eller innkjøpt varelager. Siden størrelsen i det norske nasjonalregnskapet er beregnet residualt er den imidlertid heller et uttrykk for usikkerhet i beregningene som helhet, enn et realistisk nivå for lagerendringer og ved tabelloppstillinger står det derfor lagerendringer og statistiske avvik.

Figur 9.1 Sammenhenger i nasjonalregnskapet: Beregning av BNP

Det har tidligere foretatt prosjektsbaserte beregninger (som i [Eikill og Todsén, 2017](#)) av lagerendringer for ikke-finansielle aksjeforetak basert på opplysninger i næringsoppgaver. Selv om det er usikkerhet også ved slike beregninger, viser de likevel at variabelen «lagerendringene og statistiske avvik» gjennomgående har vært på et betydelig høyere nivå enn de ville vært ved direkte beregninger. I samband med arbeidet med hovedrevisjonen 2024 er beregninger av lagerendringer for ikke-finansielle aksjeselskaper oppdatert (internt notat, 27.02.2025). Beregningene indikerer negative lagerendringer på om lag 16 milliarder kroner i 2022 og positive lagerendringer på 8,5 milliarder kroner i 2023. Lagerendringer i juridiske enheter som ikke er aksjeselskaper, i offentlig forvaltning og i andre sektorer kommer i tillegg. Beregningene dekker årene 2002-2023 og viser noe variasjon fra år til år. Dette virker rimelig, siden lagerendringer kan påvirkes av konjunkturelle og strukturelle forhold i økonomien. For eksempel var det i samband med pandemien mye omtale av

enten tomme beholdninger av enkeltvarer nasjonalt grunnet leveranseproblemer eller opphopning på lager av andre varer eller andre steder i verden grunnet svikt i etterspørsel eller problemene med å få skipet ut varene. Høyest nivå på lagerendringene i beregnet tallserie er opp mot 29 milliarder kroner i 2006, og laveste nivå er en negativ verdi på 17 milliarder kroner i 2009.

Å redusere lagerendringene har vært et uttrykt mål for å bedre kvaliteten på nasjonalregnskapet.

Som et ledd i prosessen med hovedrevisjonen 2024 ble det diskutert om nivået på lagerendringer teknisk skulle balanseres. Flere andre land bruker en slik tilnærming, der man som et siste trinn i prosessen justere nivået på andre variabler i regnskapet slik at lagerendringer kommer på et tilfredsstillende nivå. Statistisk sentralbyrå har så langt ikke valgt denne løsningen, av to grunner. For det første risikerer man å justere feil størrelser, slik at feilene blir større, og ikke mindre. For det andre er det også vanskelig å vite hva som er et tilfredsstillende nivå på lagerinvesteringer så lenge man ikke har direkte lagerstatistikk. I stedet har byrået arbeidet systematisk gjennom HR24 for å avdekke områder nasjonalregnskapet med særlige svakheter som bør rettes opp. For årgangen 2022 er lagerendringene redusert fra 160 til 87 milliarder. Siden BNP er oppjustert, betyr dette at også lagerendringer og statistiske avvik som andel av BNP er redusert. Dette er en stor forbedring, men nivået er fortsatt høyere enn det som bør anses som realistisk for lagerendringer.

9.3. Eksterne vurderinger av det norske nasjonalregnskapet

BNI - komiteen foretar en grundig evaluering av regnskapet, frem til og med variabelen brutto nasjonalinntekt (BNI) hvert femte år, basert på en detaljert dokumentasjon utarbeidet etter krav fra Eurostat. Det må også rapporteres en årlig kvalitetsrapport, som Eurostat kan gi tilbakemelding på.

Høsten 2024 gjennomførte BNI-komiteen i Eurostat en gjennomgang av nasjonalregnskapet, basert på tidligere regnskapsgrunnlag for 2019. Det norske nasjonalregnskapet fikk et godt skussmål, men det ble også pekt på punkter for forbedring. Noen av disse punktene er rettet opp som del av hovedrevisjonen. Den mest sentrale utfordringen som ble påpekt, er at Statistisk sentralbyrå ikke utarbeider lagerendringer fordelt på næring og at lagerendringer ikke beregnes direkte basert på kildegrunnlag. I Norge har vi ikke tilgjengelig lagerstatistikk eller tilsvarende kildegrunnlag, så dette er en mangel vi ikke har kunnet rette opp som del av denne hovedrevisjonen.

Også tidligere revisjoner Eurostat har foretatt har gitt det norske nasjonalregnskapet et godt skussmål.

Det internasjonale valutafondet (IMF) gjennomførte høsten 2002 en evaluering av sentrale deler av norsk makroøkonomisk statistikk, herav nasjonalregnskap. I rapporten, se IMF (2003), får det norske nasjonalregnskapet svært positiv kritikk (oversatt): "Sett under ett har norsk makroøkonomisk statistikk generelt høy kvalitet". Angående nasjonalregnskapet uttrykker IMF at (oversatt): "Kildedataene for både årlig og kvartalsvis nasjonalregnskap er generelt solide og presise, og anses som pålitelige".

9.4. Neste hovedrevisjon

Eurostat anbefaler at hovedrevisjoner gjennomføres om lag hvert femte år, noe Statistisk sentralbyrå har fulgt opp siden nittitallet. På nittitallet var det om lag 20 år siden siste hovedrevisjon. Europeiske retningslinjer (ESA 95) var første gang først retningsgivende for Norge og innarbeidet i det norske nasjonalregnskapet som del av hovedrevisjonen i 1995. På samme tid ble det innarbeidet nye klassifikasjoner, nytt statistikkgrunnlag og utviklet og tatt i bruk et nytt teknisk beregningssystem. Imidlertid ble nye tall publisert i flere etapper, over et par år.

Senere har det blitt gjennomført hovedrevisjoner i 2006, 2011, 2014 og 2019. I tillegg har det blitt gjennomført et par «mellomrevisjoner», sist i 2022 med blant annet innarbeidet endrede tall knyttet til prosessering og mellomhandel (som er relatert til ulike måter å organisere produksjon og handel på tvers av landegrensene).

Parallelt med arbeidet med hovedrevisjonen 2024 har Statistisk sentralbyrå deltatt i diskusjoner om og gitt innspill til endringer i internasjonale prinsipper knyttet til nasjonalregnskap. [2025 System of National Accounts](#) erstatter 2008 System of National Accounts. Prinsippene i SNA er å regne som anbefalinger for Norge, men bør følges om nasjonalregnskapstall skal være sammenlignbare med tall for andre land. EU utarbeider en egen manual for nasjonalregnskap, European System for National and Regional Accounts (ESA), der definisjoner og retningslinjer er konsistent med SNA, men mer konkrete og tilpasset europeisk økonomi. Eurostat er nå i en prosess knyttet til oppdatering av ESA 2010 i tråd med reviderte retningslinjer i SNA.

I motsetning til SNA, gir ikke ESA bare anbefalinger, men retningslinjer som Norge er pålagt å følge som del av EØS. Som vedlegg til manualen følger et rapporteringsprogram, som gir føringer for variabler, hyppighet og omfang på lovpålagt rapportering av nasjonalregnskapsvariabler til Eurostat.

Nye internasjonale prinsipper, ny næringsstandard og ny produktstandard skal innarbeides i en neste hovedrevisjon. Denne vil sannsynligvis publiseres i 2030.

Referanser

[Eikill, Karen and Todsén, Steinar \(2017\)](#): *Changes in inventories in the Norwegian National Accounts. Accounting data as a source for changes in inventories*, Notater 2017/13, Statistisk sentralbyrå.

Eurostat (2019): [Practical guidelines for revising ESA 2010 data. 2019 edition](#)

Evensen, Trude N. (2018): [Offentlig forvaltning i nasjonalregnskapet. Begreper, prinsipper, kilder og beregninger](#), Notater 2018/8. Statistisk sentralbyrå.

[Evensen, Trude N. og Bersaas, Øyvind W. \(2023\)](#): *Sektorinndeling innen næringsområdene P, Q og R*, Notater2023/36, Statistisk sentralbyrå.

[ESA 2010](#): European System of National and Regional Accounts 2010

IMF (2003): [Norway: Report on the Observance of Standards and Codes-Data Module; Response by the Authorities; and Detailed Assessment Using Data Quality Assessment Framework - July 2003](#)